Detaljplan nr 1123
Sandö och Inre hamnen

Detaljplanebeskrivning, utkast 28.5.2025

Vasa stads planläggning

VAASA.
VASA.

1 BAS- OCH IDENTIFIKATIONSUPPGIFTER

1.1 Idenfikationsuppgifter

Kommun:	905 Vasa	
Planområde:	**Detaljplanen berör:** stadsdel 1: kvarter 8 samt gatu-, park-, trafik- och vattenområden stadsdel 2: gatu-, park-, trafik- och vattenområden stadsdel 12: gatu- och trafikområden	
Planeringstyp:	Detaljplaneändring	
Planens namn:	Sandö och Inre Hamnen	
Plan nummer:	1123	
Utarbetad av:	Vasa stad, Planläggningen Emma Widd, planläggningsarkitekt Jennifer Heikius, planläggningsarkitekt	
Behandling:	Meddelande om anhängiggörande:	27.9.2023
	Stadsmiljönämnden (PDB):	6.9.2023
	Stadsmiljönämnden (utkast):	28.5.2025
	Stadsmiljönämnden (förslag):	xx.xx.xxxx
	Stadsstyrelsen:	xx.xx.xxxx
	Stadsfullmäktige:	xx.xx.xxxx
	Lagakraftvunnen:	xx.xx.xxxx

← *Drönarbild: Christoffer Björklund, 2024.*

1.2 Planområdets läge

Planområdet är beläget vid stranden väster om Vasa centrum. Området avgränsas söderut av Blå vägen, österut av Strandgatan och norrut av Vasa elektriskas område. Västerut ingår i planområdet hela Sandö, järnvägsområdet på Vasklotbron samt den brobank som går till Sandö från Vasklotbron.

Detaljplaneändringens avgränsning utritad på ett flygfoto från 2024.

1.3 Planens syfte

Syftet med detaljplaneändringen är att undersöka användnings- och utvecklingsmöjligheterna för Sandö och de delar av stadsstranden som planändringen berör samt att uppdatera detaljplanen för området. Områdets detaljplaner är gamla och styr inte längre områdets utveckling på ett ändamålsenligt sätt.

Med planändringen strävar man efter att möjliggöra byggandet av en högklassig cykelbana genom området samt att utreda möjligheten att bygga en ny gång- och cykelbro mellan stadsstranden och Sandö. Därtill har man i detaljplanearbetet granskat områdets kulturhistoriska och landskapsmässiga värden och andra särskilda värden, för att kunna beakta dem i detaljplanen och i områdets utveckling på ett lämpligt sätt. Detaljplanearbetet inleddes på stadens eget initiativ.

1.4 Förteckning över bilagorna till beskrivningen

BILAGA 1.	Detaljplanekarta med beteckningar
BILAGA 2.	Program för deltagande och bedömning
BILAGA 3.	Illustrationsmaterial/ Utvecklingsplan för Sandö och Inre hamnen
BILAGA 4.	Detaljplanens uppföljningsblankett
BILAGA 5.	Skötselklassificeringskarta för grönområdena

1.5 Förteckning över planens bakgrundsutredningar

- Sandö, kulturmiljöutredning och landskapsanalys, 2021 (på finska)
- Naturkartläggning av Sandö och Inre hamnen, 2022 (på finska)
- Naturkartläggning av Inre hamnen, 2023 (på finska)
- Kulturmiljöutredning för Inre hamnen, 2023
- Maritimt liv längs Vasas stränder, utredning och diplomarbete 2023 (på finska)
- Utredning om möjliga evenemangsområden i Vasa, 2024
- Inre hamnens bro i Vasa, förstudie 2024 (på finska)

1.6 Beskrivningens innehåll

1 BAS- OCH IDENTIFIKATIONSUPPGIFTER....2
1.1 Idenfikationsuppgifter....2
1.2 Planområdets läge....3
1.3 Planens syfte....4
1.4 Förteckning över bilagorna till beskrivningen....4
1.5 Förteckning över planens bakgrundsutredningar....4
1.6 Beskrivningens innehåll....5
2.1 Planprocessens olika skeden....7
2.2 Detaljplanens innehåll....7
2.3 Genomförandet av detaljplanen....7
3 UTGÅNGSPUNKTER....8
3.1 Utredning om förhållandena på planeringsområdet....8
3.1.1 Allmän beskrivning av området....8
3.1.2 Den byggda miljön....9
3.1.2 Naturmiljön....16
3.1.3 Arbetsplatser och service....19
3.1.4 Trafik....19
3.1.5 Teknisk försörjning....21
3.1.6 Markägoförhållanden....21
3.2 Planeringssituation....22
3.2.1 Planer och beslut som berör planområdet....22
3.2.2 Utredningar som berör planområdet....25
4 OLIKA SKEDEN I UTARBETANDET AV DETALJPLANEN....26
4.1 Behov av detaljplanering....26
4.2 Planeringsstart och beslut som berör den....26
4.3 Deltagande och samarbete....26
4.3.1 Intressenter....26
4.3.2 Deltagande och växelverkansförfaranden....26
4.3.3 Myndighetssamarbete....26
4.4 Mål för detaljplanen....27
4.4.1 Mål enligt utgångsmaterialet....27

4.4.2 Mål som uppkommit under planläggningsprocessen 27
4.5 Utlåtanden och åsikter och beaktande av 28
4.6 Invånarenkätens resultat 36
5 REDOGÖRELSE FÖR DETALJPLANEN 38
5.1 Planens struktur 38
5.2 Dimensionering 39
5.3 Områdesreserveringar 40
5.4 Skyddsbeteckningar 40
5.5 Planens konsekvenser 41
5.5.1 Konsekvenser för den byggda miljön 41
5.5.2 Konsekvenser för naturen och naturmiljön 43
5.5.3 Konsekvenser för människors levnadsförhållanden 43
5.5.4 Trafikmässiga konsekvenser 43
5.5.5 Övriga konsekvenser 44
5.6 Störande faktorer i miljön 44
5.7 Planbeteckningar och -bestämmelser 44
5.8 Namn 44
6 GENOMFÖRANDET AV DETALJPLANEN 45
6.1 Planer som illustrerar genomförandet 45
6.2 Genomförande och tidtabell 45

2 SAMMANDRAG

2.1 Planprocessens olika skeden

Detaljplanearbetet inleddes när Stadsmiljönämnden vid sitt möte 6.9.2023 godkände att lägga fram planens program för deltagande och bedömning (PDB). Programmet för deltagande och bedömning var framlagt under tiden 27.9 – 11.10.2023. Inom utsatt tid lämnades det in sammanlagt 19 utlåtanden och åsikter om programmet.

2.2 Detaljplanens innehåll

Syftet med detaljplaneändringen är att undersöka användnings- och utvecklingsmöjligheterna för Sandö och de delar av stadsstranden som planändringen berör samt att uppdatera detaljplanen för området. Områdets detaljplaner är gamla och styr inte längre områdets utveckling på ett ändamålsenligt sätt.

Med planändringen strävar man efter att möjliggöra byggandet av en högklassig cykelbana genom området samt att utreda möjligheten att bygga en ny gång- och cykelbro mellan stadsstranden och Sandö. Därtill har man i detaljplanearbetet granskat områdets kulturhistoriska och landskapsmässiga och andra särskilda värden, för att kunna beakta dem i detaljplanen och i områdets utveckling på ett lämpligt sätt. Detaljplanearbetet inleddes på stadens eget initiativ.

2.3 Genomförandet av detaljplanen

Genomförandet av detaljplanen kan inledas när planen har vunnit laga kraft. Det är möjligt att följa hur planprocessen framskrider på planläggningens webbplats: www.vasa.fi/ak1123

3 UTGÅNGSPUNKTER

3.1 Utredning om förhållandena på planeringsområdet

3.1.1 Allmän beskrivning av området

Området som detaljplaneändringen berör är en väldigt central och värdefull del av Vasa. Stadsstrandens parker, byggnader och hamnområde utgör en byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY), och stadsstranden är hem för många av stadens kulturhistoriskt viktiga byggnader från 1800-talets senare del. Sandö ligger utanför avgränsningen för stadsstrandens RKY-område, men är likaså en kulturhistorisk värdefull plats i Vasa. Sandö har varit en varit en populär plats att spendera fritiden på i Vasa ända sedan 1850-talet.

Förutom kulturhistoriska värden har området också ett betydande rekreationsvärde, och är ett viktigt rekreationsområde för vasaborna och för hela regionen. På Sandö finns Vasas största simstrand, en småbåtshamn, en park med en scen, en café- och servicebyggnad samt Vasa Pingviners bastu. Vid Inre hamnen finns Kuntsis konstmuseum, parkområden och andra allmänna platser samt restaurang- och terrassverksamhet. Hovrätten är den äldsta byggnaden på området och parken som omger Hovrätten, d.v.s. Hovrättsparken, är en omtyckt picknick- och vistelsepark. Därtill är hela området en viktig plats för vasabor och besökare i staden att uppleva närheten till havet på.

Längs stränderna på området går cykel- och gångrutter som är väldigt populära och genom planområdet går en järnväg som numera har väldigt lite trafik. Biltrafik finns endast i liten mängd, men sommartid har området en del båttrafik. Planområdets totala areal är ca 35 ha, varav Sandös och brobankens areal är ca 4 ha och stadsstrandens areal ca 7 ha. I övrigt består planområdet av vatten.

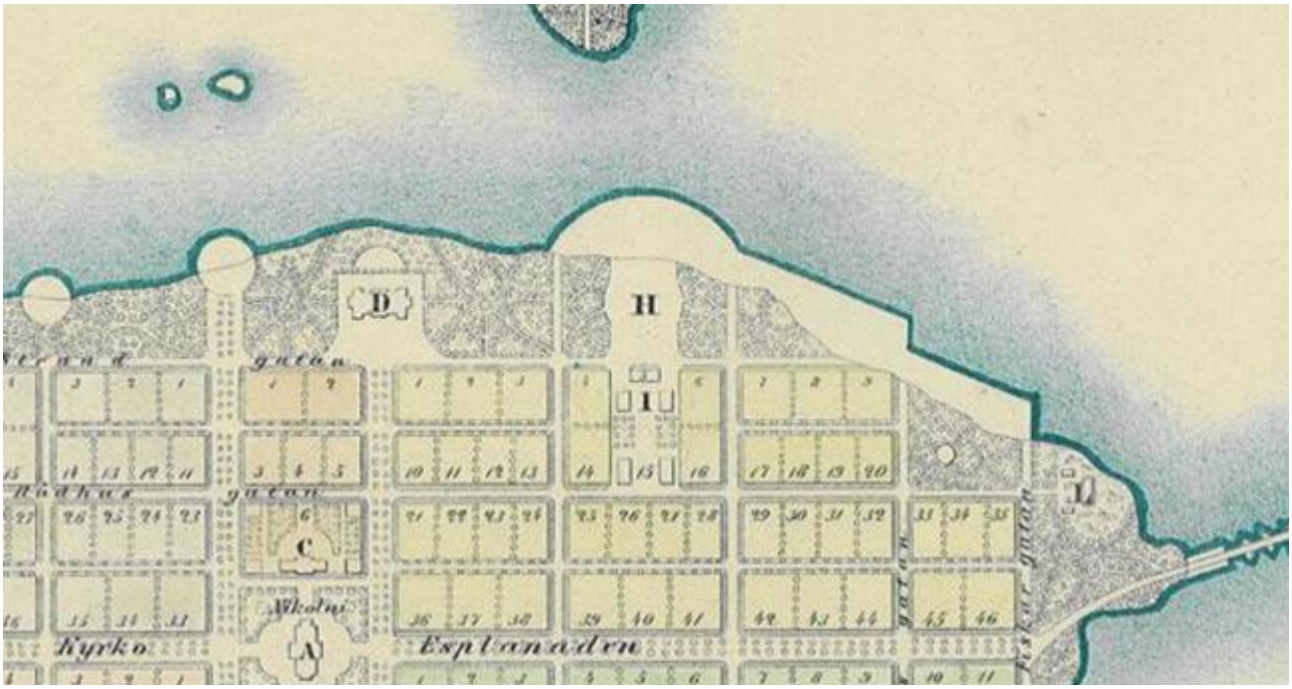
Drönarbild över området. Christoffer Björklund, 2024

3.1.2 Den byggda miljön

Staden Vasa flyttade till sin nuvarande plats efter en omfattande brand år 1852 i Gamla Vasa där staden tidigare var belägen. Den svenske arkitekten Carl Axel Setterberg utarbetade den nya stadsplanen som togs i bruk år 1855. Stadsplanens strukturuppdelning karakteriserades av strikta rutnätsblock i kombination med en enhetlig och friformad strandparkzon i väster för att omsluta och skydda staden. Stadssiluetten karakteriserades av ett lägre byggnadsbestånd och återspeglade en romantisk stadsbild. Stadssiluetten har genom åren fått en annan karaktär och domineras numera av höghus, men i övrigt finns mycket av kvar av Setterbergs Vasa – eller Nikoilaistad, som staden officiellt hette fram till år 1917.

Gösta Philip Armfelt's kolorerade litografi från 1872. Museiverket.

C.A. Setterbergs stadsplan för Nikolaistad från år 1855. Planläggningens arkiv.

Ett flertal arkitekter har senare gjort planer för området utifrån aktuella stiltrender och behov, men planläggningsområdet har undgått större förändringar som märkbart skulle ha dragit ner på dess kulturhistoriska värde. Området är tack vare detta idag klassad som en byggd kulturmiljö av riksintresse och ingår i RKY-området ”Vasa strandparksområde med offentliga byggnader och Vasa Ångkvarn”.

Planområdet har inventerats i två olika kulturmiljöutredningar: Sandös kulturmiljöutredning och landskapsanalys (2021) och Inre hamnens kulturmiljöutredning (2023). Det finns även en hel del äldre kulturmiljöutredningar gjorda för området. Bland annat ingår området i centrumdelgeneralplanens sammanställning av kulturhistoriskt värdefulla objekt i Vasa centrum och för Inre hamnens område och stadsstranden finns en omfattande kulturmiljöutrednings från 2008 gjord av LPR-arkkitehdit.

En stor förändring på området skedde kring årsskiftet 1890 när järnvägen och en ny broförbindelse mellan centrum och Vasklot byggdes. Senare, på 1950-talet, utökades broförbindelsen med en anslutande förbindelse från Vasaesplanaden. Genom detta bygge bildades även den så kallande Hovrättsbassängen. Brobanken från Vasklotbanken till Sandö byggdes på 1920-talet. Innan dess fanns det först sommartid en bockbro fram till år 1902, och sedan en pontonbro fram till att den nuvarande bron byggdes. Trots att den nuvarande bron är över 100 år har den inte genomgått några större förändringar.

Inre hamnen har sedan dess etablering varit en knutpunkt i stadsstrukturen och fungerat som port ut mot världen. Området har haft stor betydelse för export- och importhandeln och försett staden och den omgivande bygden med varor. På 1960-talet började hamnverksamheten stegvis flytta till Vasklot. Passagerartrafiken i Inre hamnen upphörde år 1972. Trots att hamnverksamheten avtagit har området fortfaraden en viktig roll i stadsstrukturen och har bevarat sin karaktär väl.

Karaktäristik för Sandö är att ön från tidernas början i det nya Vasa haft en viktig roll som fritidsområde och festplats i staden. Genom historien har en mängd olika tillställningar ordnats på Sandö och på 1960-talet fungerade Sandö som campingområde. Simning är en annan viktig del av Sandö och i början av 1900-talet fanns på Sandö en stor simanläggning, där det t.o.m. ordnades internationella simtävlingar. Innan Vasa simhall öppnades 1963 var Sandö den främsta platsen för simning i Vasa. På Sandö finns fortfarande stadens största simstrand.

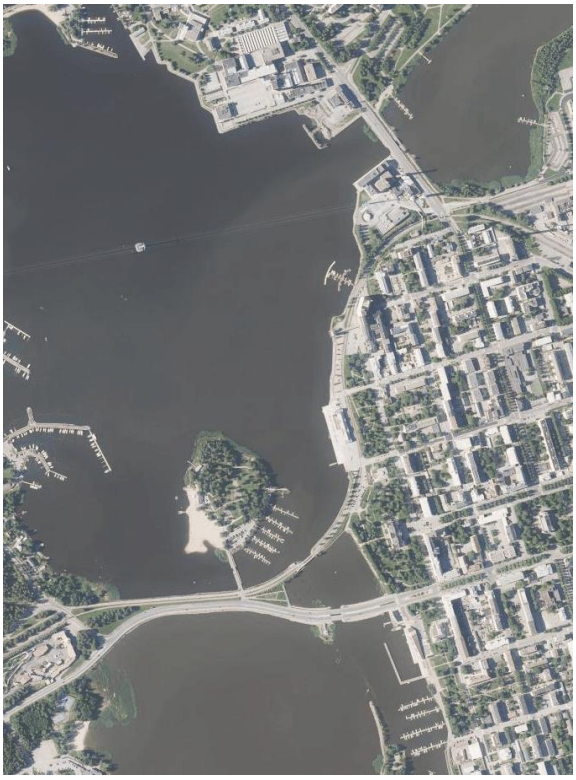

Sandö simanläggning 1909. Museiverket, M.L. Carstens.

1934 (Bild: paikkatietoikkuna.fi)

1955 (Bild: paikkatietoikkuna.fi)

2007 (Bild: paikkatietoikkuna.fi)

2021 (Bild: paikkatietoikkuna.fi)

Byggnader på området

Områdets byggnader har värderats tillsammans med Österbottens museum och NTM-centralen. En del av byggnaderna var värderade sedan tidigare, och en del inte. En bokstavsbeteckning anges i parentes efter objektets namn och det har något av följande värden B = byggnadshistoriskt, H = historiskt, L = landskapsmässigt/stadsbildsmässigt.

Hovrättshuset (B, H, L)

Byggnaden blev färdig 1862 och har ritats av länsarkitekt Carl Axel Setterberg. Setterbergs efterträdande arkitekter gjorde särskilt under 1890-talet betydande förändringar av byggnaden. Efterföljande restaureringsarbeten har skett i två omgångar, första skedet pågick under åren 1975–76 och andra skedet under åren 1985–87. Hovrätten var den första offentliga byggnaden i den nya staden Vasa och användes av både hovrätten och länsstyrelsen fram till 1984, då länsstyrelsen flyttade till Brändö. I huset har även ordnats gudstjänster vid stadens uppbyggande och biblioteksverksamhet.

Hovrätten har ingen skyddsbeteckning i ikraftvarande detaljplan, men är skyddad genom förordningen om skydd för staten tillhöriga byggnader (480/1985). Ett annat möjligt skyddsalternativ för Hovrättshuset kunde vara skydd enligt lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2020).

Tullpackhuset (L, B, H)

Tullpackhuset har ritats av länsarkitekt Ernst Theodor Granstedt år 1875. Byggnaden byggdes ut 1925 och förlängdes då 23 meter i nordlig riktning enligt ritningar av stadsarkitekt Carl Schoultz. Byggnaden fungerade som Tullpackhus fram tills 2004 då tullens verksamhet upphörde. Byggnaden planerades då om till ett museum för moden konst. Konstmuseét Kuntsi invigdes 2007 och omändringen planerades av arkitekten Timo Viitala. Tidigare har ett museicafé verkat i byggnaden och sedan 2018 har det funnits en terrassbar i anslutning till byggnaden.

Tullpackhuset är en kulturhistoriskt värdefull byggnad, vars roll i stads- och landskapsbilden är betydande. I gällande detaljplan har byggnaden ingen skyddsbeteckning.

Strandpaviljongen (L, B, H)

Strandpaviljongen Strampen är en av Finlands äldsta paviljonger. Byggnaden byggdes 1868 som sommarpaviljong, enligt ritningar av stadsarkitekt Carl Axel Setterberg. Stilmässigt baserade sig byggnaden på den engelska landskapsparkens romantiska stiltrend. I början gick pengarna från markhyran till att hålla parkområdet runt omkring i skick. Byggnaden byggdes ut på 1930-talet enligt ritningar uppgjorda av byggmästare Emil Finell. Byggnaden övergick från en åttakantig till en rektangulär grundform. På senare tid har byggnaden förstorats och moderniserats ytterligare. Vintern 1997-1998 utfördes en omfattande grundrenovering av byggnaden och under åren 2018 och 2019 har mindre tillbyggnader gjorts som komplement till paviljongen. Strandpaviljongen har genom åren genomgått stora förändringar, men har ännu kvar karaktären av en strand- eller parkpaviljong.

Thesleffs kiosk (L, B)

Thesleffs kiosk, även kallad vattenkiosken eller vattenpaviljongen, byggdes vid sekelskiftet 1900. Kiosken ritades av arkitekt Fredrik Thesleff i jugendstil. Tidigare fanns i parken en musikpaviljong, som var byggd på 1860-talet av bolaget som drev ångbåtstrafiken i Vasa. Musikpaviljongen revs innan vattenkiosken byggdes. Vattenkioskens namn syftar på att den har en källare, som man försvarade glass i och som hölls kall med

hjälp av is. Vattenkiosken restaurerades sommaren 2008 utifrån Thesleffs ritningar. Insidan av kiosken används inte längre, men kiosken har en central plats i Hamnparken och utgör ett intressant inslag i stadsbilden.

Tullpackhuset, Thesleffs kiosk och Strandpaviljongen. Bilder från 2025.

Elevatortornen (L, H, B)

Elevatortornen hör ihop med A.A. Levóns ångkvarnverksamhet som inleddes 1850 och som fungerade i Inre hamnen från 1876. Elevatortornen och elevatorgången byggdes 1891 i samband med återuppbyggnaden av strandkvarnen efter en brand. Elevatortornen underlättade fraktningen av spannmål och varor. I kontrast till tegelkvarnen uppfördes elevatoranläggningen i trä. 1908 tvingades man riva och återuppbygga elevatortornen på nytt eftersom sockeln var för svag. Tornen stod färdiga samma år och står kvar ännu idag.

Byggnadens fasad genomgick en omändring 1938 då de tidigare korslagda ribborna byttes ut mot ljusa, breda vertikala lister. Under samma tidsperiod fick även fönsterna en ny utformning. Efter 116 verksamma år på Strandgatan, lades kvarnverksamheten ner år 1992 och sedan stod Elevatortornen mer eller mindre övergivna i 10 år. År 2003 köpte Harry Schaumans stiftelse och stiftelsen för Åbo Akademi kvarnen och gjorde en omfattande renovering under åren 2006–2007. Idag finns Academill i utrymmena och Elevatortornen används av Åbo Akademi studentkårsförening och kallas Havtornen. I den ikraftvarande detaljplanen har Elevatortornen skyddsbeteckningen sr-3.

Restaurang Meri

År 2022 började man i Inre hamnen bygga en flytande bastu- och restauranghelhet, ritad av arkitektbyrån Bäckman & Dunseath. Byggnaden är ännu inte färdig.

Sandös café- och servicebyggnad (B, H)

Byggnaden byggdes 1939 och ritades av Einar Ingvald Serenius, som fungerade som Vasas stadsarkitekt under åren 1933–1966. Byggnaden i funkisstil har omklädningsrum i bottenvåningen och ett caféutrymme i andra våningen. I anslutning till cafét finns en terrass som har fungerat som läktare för simtävlingarna som ordnades på Sandö. Troligtvis fanns på platsen tidigare en annan, enklare byggnad med samma funktion. Vid simstranden har det även funnits en bastubyggnad ritad av E.I. Serenius.

Café- och servicebyggnaden har genomgått några renoveringar, men används fortfarande till sin ursprungliga funktion. Senaste renoveringen var 2021, då även byggandens terrass förstorades.

Vasa Pingviners bastubyggnad
Vasa Pingviner ry grundades år 1965 och driver en förening för bastu- och vinterbad på Sandö. Föreningen har byggt en ny bastu och en separat byggnad med omklädningsrum som båda blev färdiga under 2024. Föreningens tidigare bastu på samma plats färdigställdes 1999 och revs i samband med byggandet av den nya bastun.

Sandös café- och servicebyggnad samt Sandös scen. Bilder från 2025.

Parker på området

Hovrättsparken
Hovrättsparken (Residensparken) planerades av Carl Axel Setterberg år 1855 som en park med naturlig och romantisk karaktär med inslag av symmetri och monumentalitet. Parken upprättades i etapper, men ännu i början av 1900-talet var stora delar av parken i naturtillstånd, täckt av en mörk granskog. Flera olika orealiserade förslag till utformning av parken gjordes innan en ny detaljplan för området fastställdes 1926. Det av Setterberg 1861 planerade badhuset vid Hovrättsstranden revs samma år (1926) och efter det iordningsställdes strandområdet och en rad av parklindar planterades. Nordväst om Hovrätten har det funnits en av Setterberg ritad uthusbyggnad. Uthusbyggnaden byggdes ut enligt K.V. Reinius ritningar i början av 1900-talet och revs 1939. Norr om Hovrätten finns även ett bombskydd från 1940-talet. Söder om Hovrätten har flera minnesträd planterats. Invid Vasaesplananden finns en jägarstaty från 1958.

Hovrättsparken har till stor del bibehållit sin ursprungliga karaktär som en engelsktypisk promenadpark. Många av de gamla granarna har blivit ersatta med lövträd, vilket har förstärkt områdets parkkaraktär. Hovrättsparken utgör idag stadens mest representativa parkområde.

Hamnparken
Hamnparken (Packhusparken) är en symmetrisk strandpark, som bildar en klassicistisk axel i öst-västlig riktning med Setterbergsparken och Tullpackhusets ursprungliga massa. Den del som finns mellan Biblioteksgatan och Sandögatan upprustades till parkmiljö under 1860-talet. I parkens centrala del finns en kioskbyggand från årsskiftet 1900. Innan kiosken byggdes fanns en musikpaviljong i parken. Den del av Hamnparken som finns norr om Biblioteksgatan kallas även Levónsparken efter att området hyrdes av köpmannen A.A. Levon under åren 1859–1875. I den här delen av parken har det tidigare funnits en nygotisk matserveringsbyggnad. Matserveringen byggdes 1892 och revs 1968. Ett staket och en stenmur finns ännu kvar i parken som spår efter matserveringsbyggnaden. Hamnparkens användning och karaktär har alltid varit förknippad med dess läge invid hamnen och havet.

Sandö

Parkområdet på Sandö har inget eget namn utan kallas endast Sandö. På området finns en scen som är byggd på 1980-talet och framför den en grusplan och en korgbollplan. Flera olika utvecklingsplaner har gjorts för Sandö genom tiderna men endast delar av dem har förverkligats. 1938 ordnades även en idétävling för ön och året därefter byggdes Sandös café- och servicebyggnad. Sandö har från början haft en viktig roll som rekreations- och festområde och en mängd olika tillställningar har ordnats på Sandö genom åren. Simanläggningen som tidigare fanns på Sandö var ritad av K.V. Reinius 1903. Sandstranden på ön har förstorats i flera etapper efter att en fast bro till ön byggdes på 1920-talet.

Stengrunden från en brygga på Sandö, Sandös över 100 år gamla brobank, och Hamnparken vid Biblioteksgatan. Bilder från 2025.

Fornminnen

På Sandö finns grunden i sten kvar från en brygga som tidigare fanns på östra sidan av Sandö, mittemot Inre hamnen. I övrigt finns på planområdet finns inga fasta fornlämningar eller andra arkeologiska objekt som bör beaktas i detaljplanen.

Planområdets havsbotten har inte undersökts, men en lodningskarta finns för området mellan Sandö och Inre hamnen. På området har muddringar gjorts, så sannolikheten att det skulle finnas arkeologiska objekt på havsbotten är liten.

Tidigare skydd med detaljplanen

Av byggnaderna och parkerna på planområdet är endast Elevatortornen skyddade i den gällande detaljplanen. Elevatortornen har skyddsklassificeringen sr-3.

Övriga skyddsbeslut

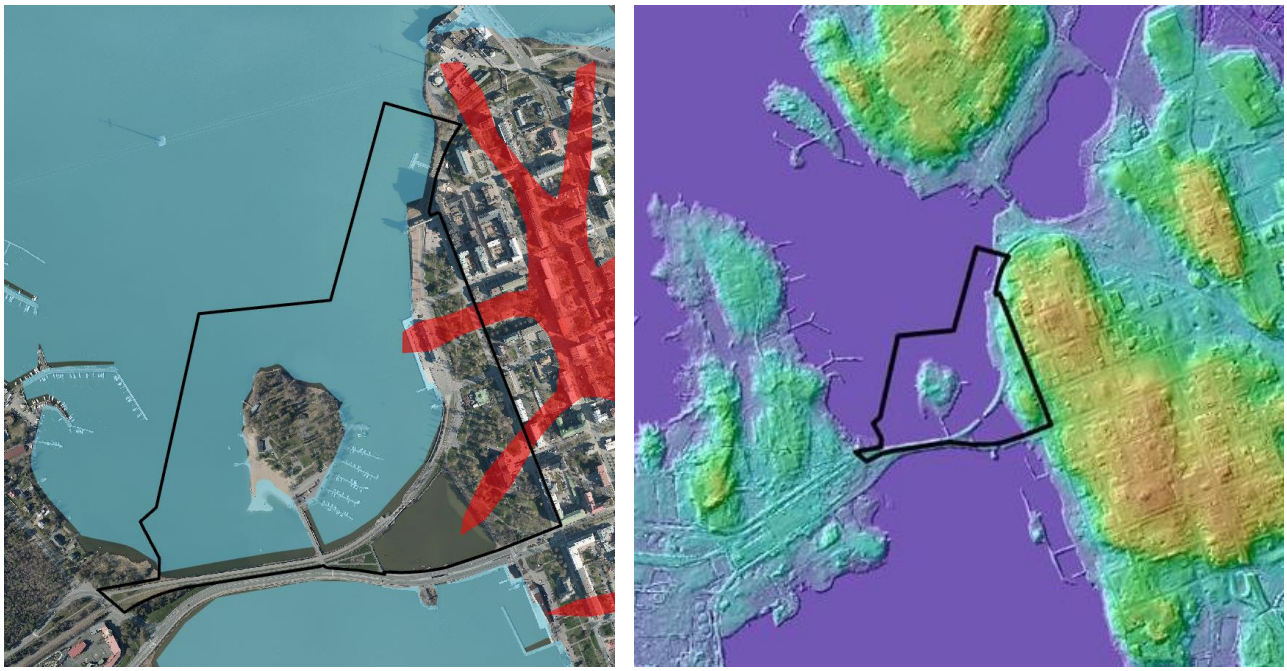
En stor del av planområdet ingår i Museiverkets inventering av byggda kulturmiljöer av riksintresse. I RKY-området ”Vasa strandparksområde med offentliga byggnader och Vasa Ångkvarn” ingår Museistranden, Inre hamnen, Hamnparken och Hovrättsparken och byggnaderna på de här områdena.

3.1.2 Naturmiljön

Planområdets naturförhållanden har kartlagts i två delar. Den första naturutredningen gjordes av Aarni Nikkola och Jan Nyman på Vasa stads planläggning år 2022 och den andra delen sammanställdes av Laura Lahti år 2023. Det har också i samband med delgeneralplanen för centrum 2040 gjorts en naturutredning för hela centrumområdet som sammanställdes av Laura Lahti och Jan Nyman på Vasa stads planläggning 2014.

Landskapsstrukturen

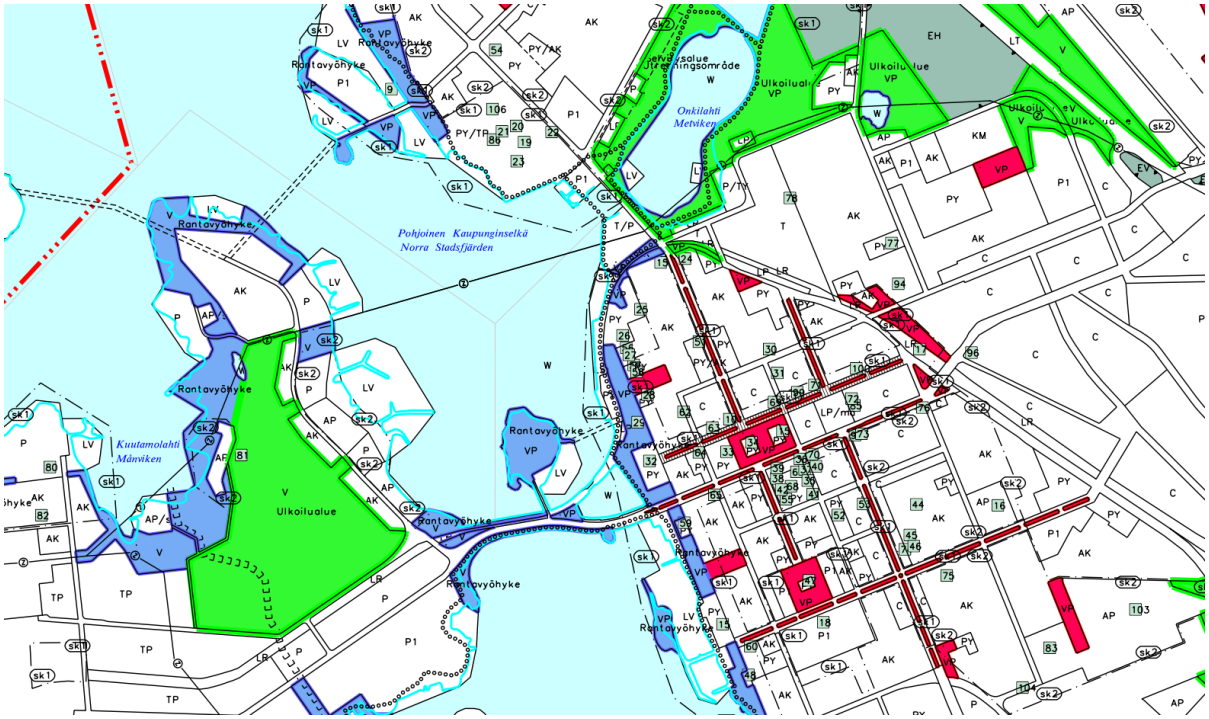
Vasa centrum är byggt på Klemetsö-Böle-åsen. Den högsta punkten i centrum är ca +20 meter över havet och finns vid Ortodoxa kyrkan. Planområdets högsta punkt är vid Vasa hovrätt där marknivån ligger ca +10 meter över havet. Den högsta punkten på Sandö ligger ca +6 meter över havet. Landhöjningen i Kvarken är ca 8 mm per år, men accelerationen av den globala havsnivåhöjningen bromsar detta fenomen något. Stränderna på planområdet är delvis grunda, och delvis relativt branta. Utanför Sandö badstrand går vattendjupet ner till ca 5 meter och vid Inre hamnens lastningsbrygga är vattendjupet likaså över 5 meter. I Hovrättsbassängen är vattendjupet som mest ca 1,5 meter.

Landskapsstrukturen på planområdet samt runtomkring området (röda områden är vattendelare och de orangea områdena är landskapets högsta punkterna).

Naturtyper och växtlighet

Planområdet består av bebyggd miljö och det finns inga egentliga skogsområden i området utan naturen har parkkaraktär. Området ingår i Vasas grönområdesstruktur 2030 som omfattar olika grönområden, rekreationsområden, parker och friluftsleder. Grönområdesstrukturen syftar till att bevara mångfaldig och hälsosam natur och strävar samtidigt till att fylla invånarnas rekreations- och upplevelsebehov. Alla parkområden på planområdet är i grönområdesstrukturen utmärkta som havsstrandparker.

I Vasas grönområdesstruktur 2030 är alla grönområden på planområdet utmärkta som havsstrandparker (blå områden).

I naturtypsinventeringarna av planområdet påträffades inga skyddade naturtyper eller andra värdefulla livsmiljöer enligt naturvårds-, skogs- eller vattenlagen. Enligt stadens skogsplan 2020-2030 är områdets enda naturliga livsmiljö den friska moskogen på Sandö. Skogspartiet täcker en yta på ca 2 ha och det huvudsakliga trädslaget är vårtbjörk. Övriga förekommande trädslag är gran och rönn. Skogen har med åren gallrats och nya träd har planterats bestående av ask, lönn och lind.

Berggrund och jordmån

Undersökningsområdets berggrund består av granodiorit, en bergart som påminner om granit. Jordmånen vid Inre hamnen består av sandmorän. Sandös jordmån består av sandmorän och sand, enligt Geologiska forskningscentrets öppna markdata. Den sandiga jorden utgör en naturlig bas för stranden. Morän är den vanligaste jordmånen i Finland och är ett bra underlag för byggande och för vegetation.

Arter

Sandös och Inre hamnens naturinventering gjordes under terrängsäsongen 2022 och Museistrandens naturinventering under terrängsäsongen 2023. I inventeringarna observerades totalt 22 fågelarter, varav 15 bedömdes häcka i området. Av arterna i EU:s fågeldirektivs bilaga I (79/409/EEG) observerades en tärna, men häckning av arten i området kunde inte bekräftas. Av starkt hotade arter (EN) enligt bedömningen av Finlands fågelarter påträffades på området tornseglare, gråsparv och grönfink sommaren 2022. Sommaren 2023 påträffades gråsparv samt sädesärla, som är en art som kräver speciell hänsyn.

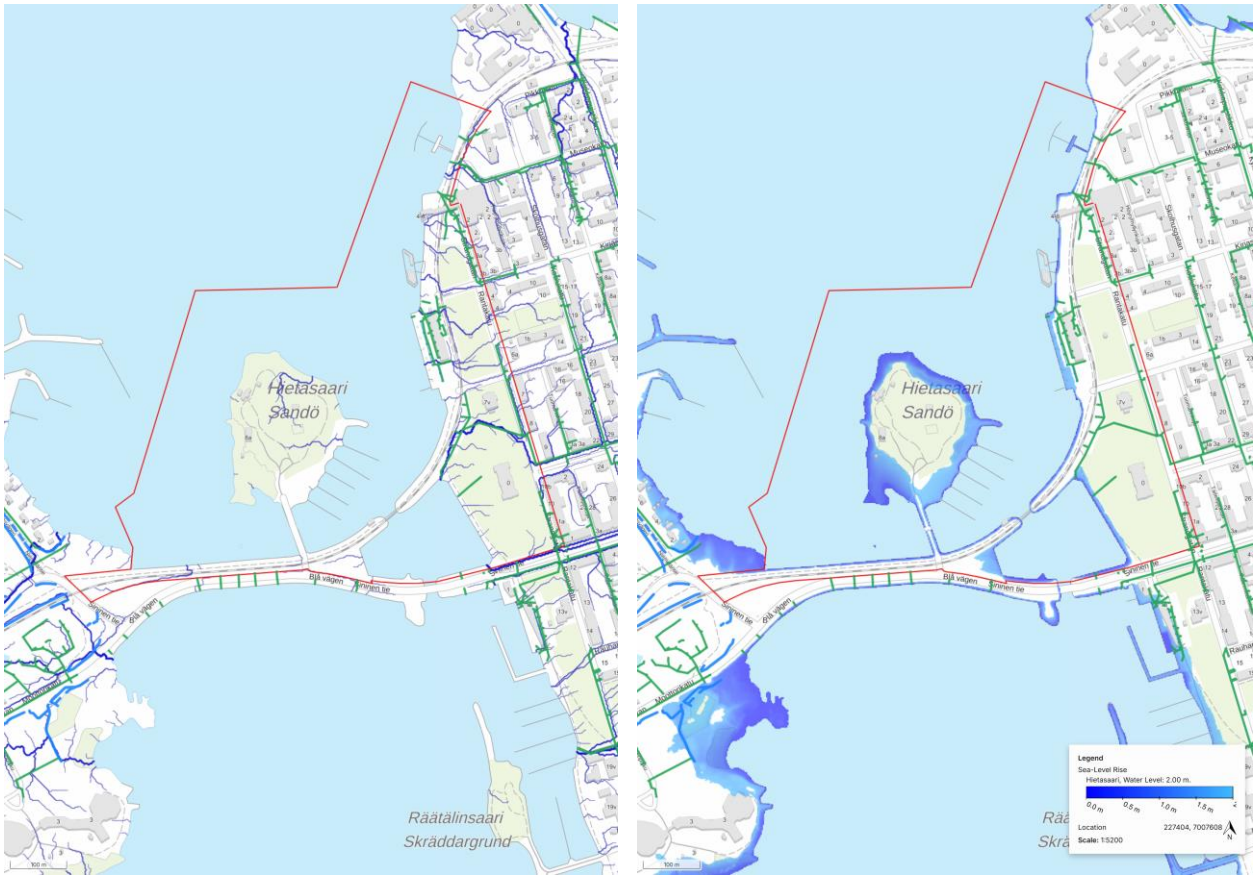
På området hittades inga lämpliga livsmiljöer för flygekorre eller häcknings- och rastplatser för flygekorrar enligt naturskyddslagen §49. Inte heller hittades häcknings- och rastplatser för fladdermöss enligt naturskyddslagen §49, men i inventeringen sommaren 2022 observerades 8 nordfladdermöss på Sandös

och Inre hamnens område. I naturinventeringen rekommenderas därför att vid eventuell byggnadsrivning ska byggnaderna först granskas, så att de inte utgör daggömställen för fladdermössen. I övrigt borde fladdermössen inte utgöra ett hinder för vidareutveckling av området. I naturinventeringarna observerades på området inga andra däggdjurs- och kräldjursarter eller groddjur (åkergroda) som ingår i bilaga IV i EU:s habitatdirektiv.

Dagvatten och översvämningar

På Inre hamnens samt Hovrättsparkens område släpps dagvatten huvudsakligen ut i haven med hjälp av underjordiska dagvattenledningar och som ytutsläpp. På parkområdena absorberas dagvatten även effektivt i jorden. På Sandö genereras endast små mängder dagvatten och de absorberas i marken eller rinner genom ytavrinning ner i det omgivande havet.

Planområdet ligger huvudsakligen utanför influensområdet för sällsynta havsöversvämningar. Om havsnivån skulle stiga till 2 meters nivå (inträffar sannolikt en gång på 250 år), skulle områdets strandlinje, Sandö badstrand samt parkeringsplatsen på Sandö helt eller delvis täckas med vatten, men i övrigt skulle troligtvis inga större skador orsakas för området eller för byggnaderna på området.

På den vänstra bilden är de gröna linjerna dagvattenledningar och de blå linjerna beskriver hur ytvattnet rinner ut i havet. Den högra bilden illustrerar översvämningssituationen om havsnivån stiger till 2 meters nivå. En sådan situation förväntas inträffa en gång per 250 år.

3.1.3 Arbetsplatser och service

Områdets arbetsplatser utgörs främst av Hovrätten, Konstmuseet Kuntsi samt områdets restauranger. Restaurangerna lever upp på sommaren och lockar då till sig mycket människor. Sommartid är speciellt uteserveringarna på området populära. På området ordnas även olika evenemang som samlar människor, speciellt de årliga fiskmarknaderna samt musikfestivalen Vaasa Festival som har ordnats i Inre hamnen sedan 2016. År 2023 hade Vaasa Festival ca 21 000 besökare.

Om festivaler i Vasa har en separat utredning (Utredning om möjliga evenemangsområden i Vasa, 2024) gjorts som bakgrundsutredning till planarbetet. I festivalutredningen beskrivs bland annat festivalernas historia i Vasa samt undersöks olika platsalternativ för festivaler i Vasa. Inre hamnen är ett populärt område för evenemang, men har vissa begränsningar som gör det utmanande som evenemangsområde. Speciellt skulle en ökning av områdets tågtrafik försvåra ordnandet av stora evenemang i Inre hamnen.

Service i form av butiker finns inte på området men områdets restauranger är en viktig service för många som bor eller jobbar i Vasa. Viktig service utgör även områdets rekreationsmöjligheter: Sandös badstrand, Vasa Pingviners bastu på Sandö, vinterbadbryggan i Inre hamnen, strandpromenaden och områdets cykelleder samt parkerna och de övriga allmänna platserna på området.

3.1.4 Trafik

På området finns många olika trafikformer: bil-, båt-, tåg-, buss-, cykel- och gångtrafik. Trafikmängderna är dock små och planområdet utgör en lugn trafikmiljö med endast lite genomfartstrafik.

Biltrafik

På planområdet finns relativt lite biltrafik. Strandgatan fungerar som en vanlig gata för alla trafikformer men är på grund av sina snäva mått och gatstensbeläggning inte en populär rutt för bilister. Samma gäller Biblioteksgatan och Sandögatan som har kullerstensbeläggning. Sandögatan gör det möjligt för bilar att ta sig till parkeringsområdet vid Strampen och Biblioteksgatan används för att nå Kuntsi och det fåtal bilplatser som finns på hamnområdet. I övrigt har de nästan ingen biltrafik. Till Sandö går all biltrafik till via Blå vägen och den smala bron mellan Sandö och Vasklotbanken. Blå vägen har en betydande trafikmängd, eftersom det är en av huvudlederna in till Vasa centrum. Blå vägen ligger utanför planområdet.

Båttrafik

På området finns ett hamnområde, en småbåtshamn vid Sandö och en privat småbåtsbrygga vid Museistranden. Till Inre hamnen går en farled som fortsätter som en mindre båtrutt via Hovrättsbassängen till Fiskstranden och Södra Stadsfjärden.

Tågtrafik

På järnvägen genom området går i nuläget nästan ingen tågtrafik alls, men en utredning gällande möjligheterna att använda järnvägen mellan hamnen och flygfältet för lokal persontrafik har nyligen gjorts och en utredning gällande möjligheterna till en elektrifiering av områdets järnväg är under arbete (görs av Trafikledsverket). Att utveckla järnvägen mellan hamnen och flygfältet för lokal persontrafik är inte aktuellt

nu, men kan eventuellt bli det i framtiden. Om en elektrifiering av hamnbanan blir aktuell, kommer det troligtvis att leda till att åtminstone godstågtransporterna genom området ökar.

Busstrafik

På området finns ingen kollektivtrafik förutom de busslinjer som går längs Blå vägen. Tillgängligheten till Inre hamnens område är ändå god, eftersom flera busslinjer går på relativt kort avstånd och avståndet till Vasas resecenter inte är mera än ca 1 km. Till Sandö är tillgängligheten med kollektivtrafik bristfällig, eftersom hållplatser saknas på Sandö och vid infarten till Sandö. Närmaste busshållplatserna ur Sandös synvinkel finns på Vasklot och längs Vasaesplanaden.

Gång- och cykeltrafik

Stränderna är väldigt populära gång- och cykelstråk i Vasa. Gång- och cykelstråket som går från Kyrkoesplanaden och Vasas elektriskas område via Inre hamnen ut till Vasklot är en viktig huvudled för gång- och cykeltrafik. Ruttens betydelse har ökat i och med att Wärtsilä har flyttat till Vasklot och mängden arbetsplatser på Vasklot därmed har ökat markant. Även rutten som fortsätter längs stadsstranden mot sjukhuset är en betydande huvudled för cykel- och gångtrafik. Strandruttens rekreationsvärde är stort, speciellt på etappen vid Hovrättsparken och söderut. Till Sandö går all gång- och cykeltrafik via Vasklotbanken och den smala broförbindelsen till Sandö. Trafiken på bron är inte separerad utan gång-, cykel- och motorfordonstrafik använder samma smala utrymme (ca 5 meter brett), vilket är utmanande ur trafiksäkerhetssynvinkel. På Strandgatan är trottoaren delvis delad för gång- och cykeltrafik och delvis endast för gångtrafik. Mellan Hovrättsesplanaden och stadsstranden finns behov för en bättre gång- och cykelförbindelse.

I Inre hamnen möts många olika trafikformer. Bild från 2022.

Parkering

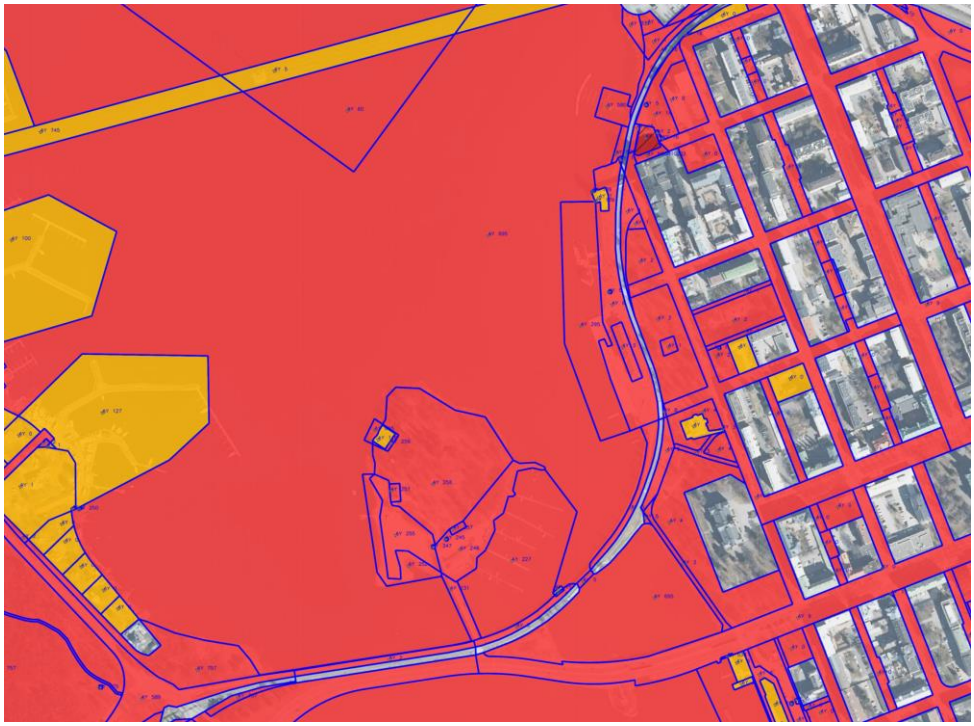
På området finns allmänna parkeringsområden vid Academill, vid Strampen och på Sandö och gatuparkering längs Strandgatan, Sandögatan och Biblioteksgatan.

3.1.5 Teknisk försörjning

På området finns mycket underjordisk infrastruktur som fjärrvärmeledningar, vatten- och avloppsrör. Speciellt mycket ledningar finns det längs Strandgatan samt under Vasklotbanken, som förbinder centrum med Vasklot och Sandö. Längs Vasklotbanken finns även en pumpstation för fjärrvärme. I norr angränsar planområdet till Vasa Elektriska. På Vasa Elektriskas område finns en behållare med lättbrännolja som används som reservlösning av Vasa Elektriska. Brännoljan har en skyddsbassäng runt sig. Vid en olyckssituation kan brännoljan skapa värmestrålning i närområgivningen och den har därför en konsultationszon på 500 meter, vilket innebär att Tukes behöver ta ställning till byggande i dess närmiljö.

3.1.6 Markägoförhållanden

Planområdet är helt i stadens ägo, bortsett från Hovrättens fastighet samt järnvägens banområde. På området finns fyra arrendeområden: Vasa Pingviners arrendeområde, Strampens arrendeområde, Elevatortornens arrendeområde samt restaurang Meris arrendeområde. Därtill har ett område framför Sandös simstrand från 2022 och framåt sommartid arrenderats för en vattenpark.

Karta över planområdets markägoförhållanden. Röda områden är i stadens ägo, gula är områden som staden äger men arrenderar och grå områden är i privat ägo.

3.2 Planeringssituation

3.2.1 Planer och beslut som berör planområdet

Riksomfattande mål för områdesanvändningen

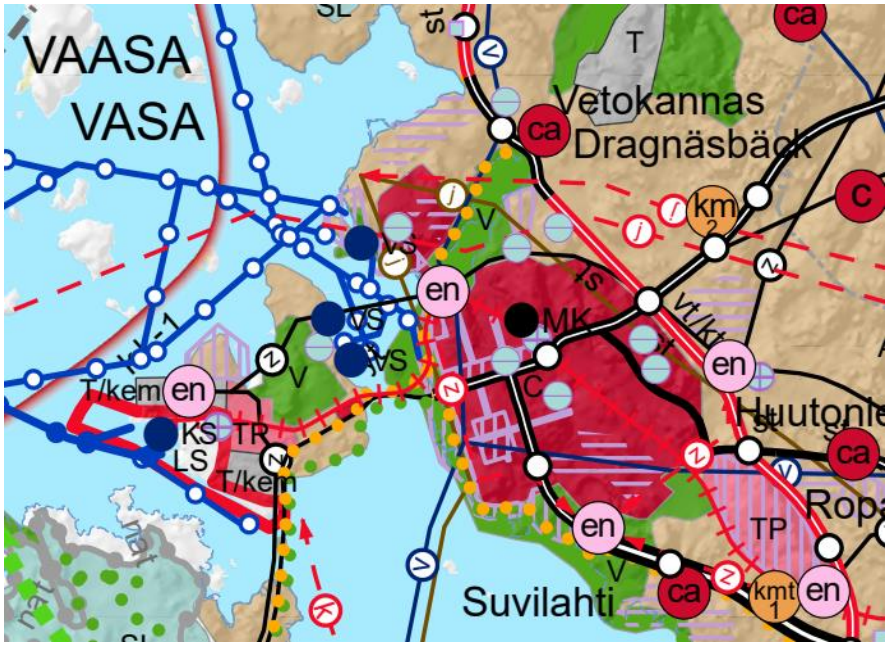
Syftet men de riksomfattande målen för områdesanvändningen är bland annat att stöda övergången till ett kolsnålt samhälle, att främja naturens mångfald och en hållbar användning av kulturmiljön samt att genom områdesanvändning skapa möjlighet till förnyelse av näringarna. De riksomfattande målen för områdesanvändning omfattar fem olika teman som är följande:

- Fungerande samhällen och hållbara färdsätt
- Ett effektivt trafiksystem
- En sund och trygg livsmiljö
- En livskraftig natur- och kulturmiljö samt naturtillgångar
- En energiförsörjning med förmåga att vara förnybar

Landskapsplan

På området gäller Österbottens landskapsplan 2040, som vunnit laga kraft 11.9.2020. Österbottens landskapsplan 2050 är godkänd i landskapsfullmäktige 7.4.2025, men är inte ännu i kraft.

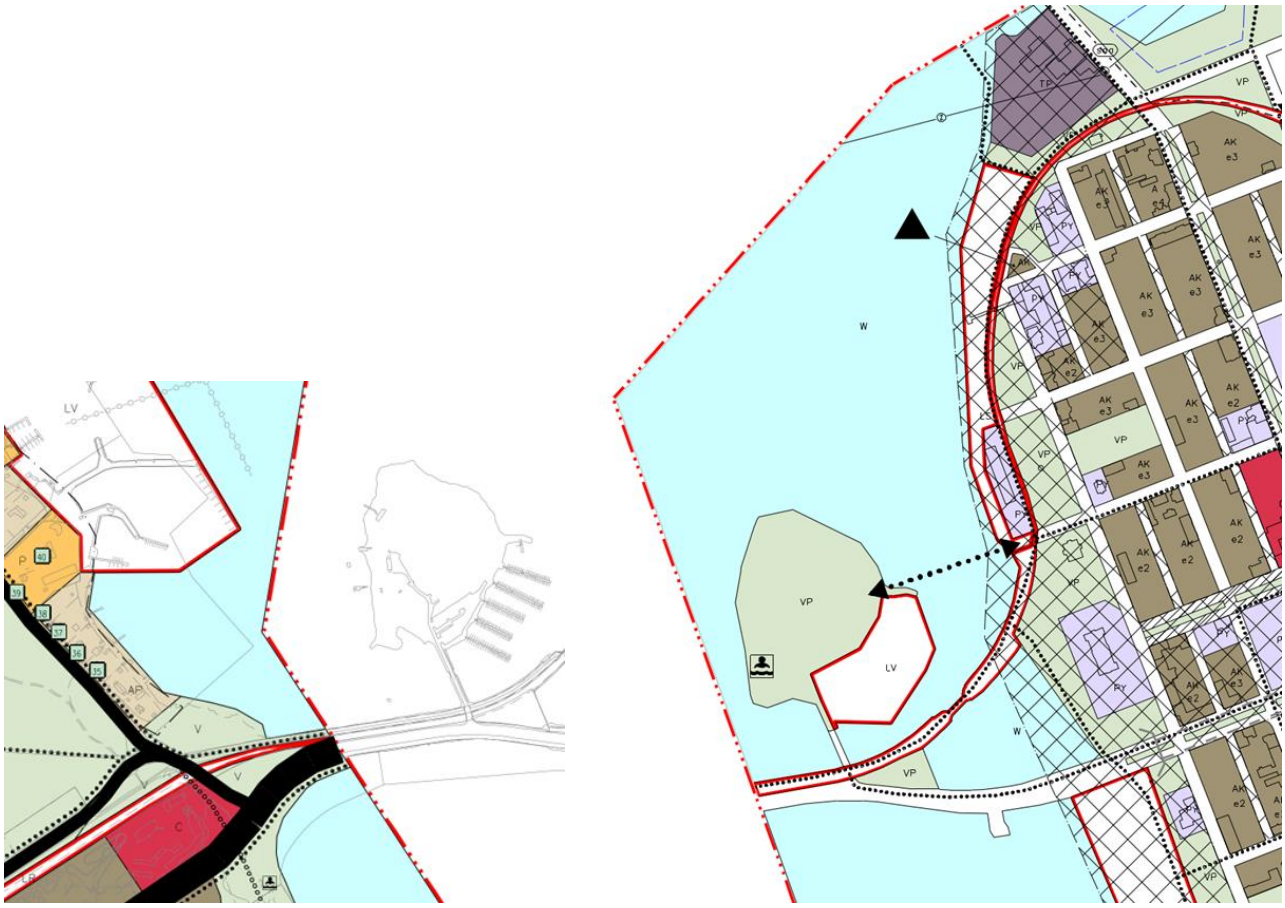
I landskapsplanen är områdets som ska detaljplanläggas utmärkt som ett rekreationsområde (V), som delvis ingår i en byggd miljö av riksintresse. På landskapsplanens rekreationsområden gäller bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen. Därtill går en i landskapsplanen utmärkt cykelrutt genom området, ett banavsnitt som enligt landskapsplanen ska förbättras samt en båtled.

Utdrag ur Österbottens landskapsplan 2050.

Generalplan

Planområdet ingår i huvudsak i Delgeneralplanen för centrum 2040, som Vasa stadsfullmäktige godkände 10.6.2019. I delgeneralplanen finns på området som berör detaljplaneändringen följande användningsändamål utmärkta: Parkområde (VP), Område för offentlig service och förvaltning (PY), Hamnområde (LS), Båthamn (LV) samt Vattenområde (W). Genom planområdet går enligt delgeneralplanen en huvud- eller områdesled i cykelvägsnätverket samt en järnvägsförbindelse. Därtill finns mellan Sandö och Sandögatan ett behov för en ny gång- och cykeltrafikförbindelse utmärkt. En liten del av planområdet (Vasklotbankens västra del) finns utanför avgränsningen för delgeneralplanen för centrum och ingår i delgeneralplanen för Vasklot, som godkändes av stadsfullmäktige 10.10.2022. På den lilla delen av planområdet som ingår i delgeneralplanen för Vasklot finns motsvarande generalplanebeteckningar som på området i övrigt. Planavgränsningarna för delgeneralplanerna för centrum och Vasklot matchar inte heller helt varandra, utan det lämnar ett litet glapp mellan dem, men i praktiken har det ingen betydelse.

Utdrag ur delgeneralplanen för Vasklot + utdrag ur delgeneralplanen för centrum.

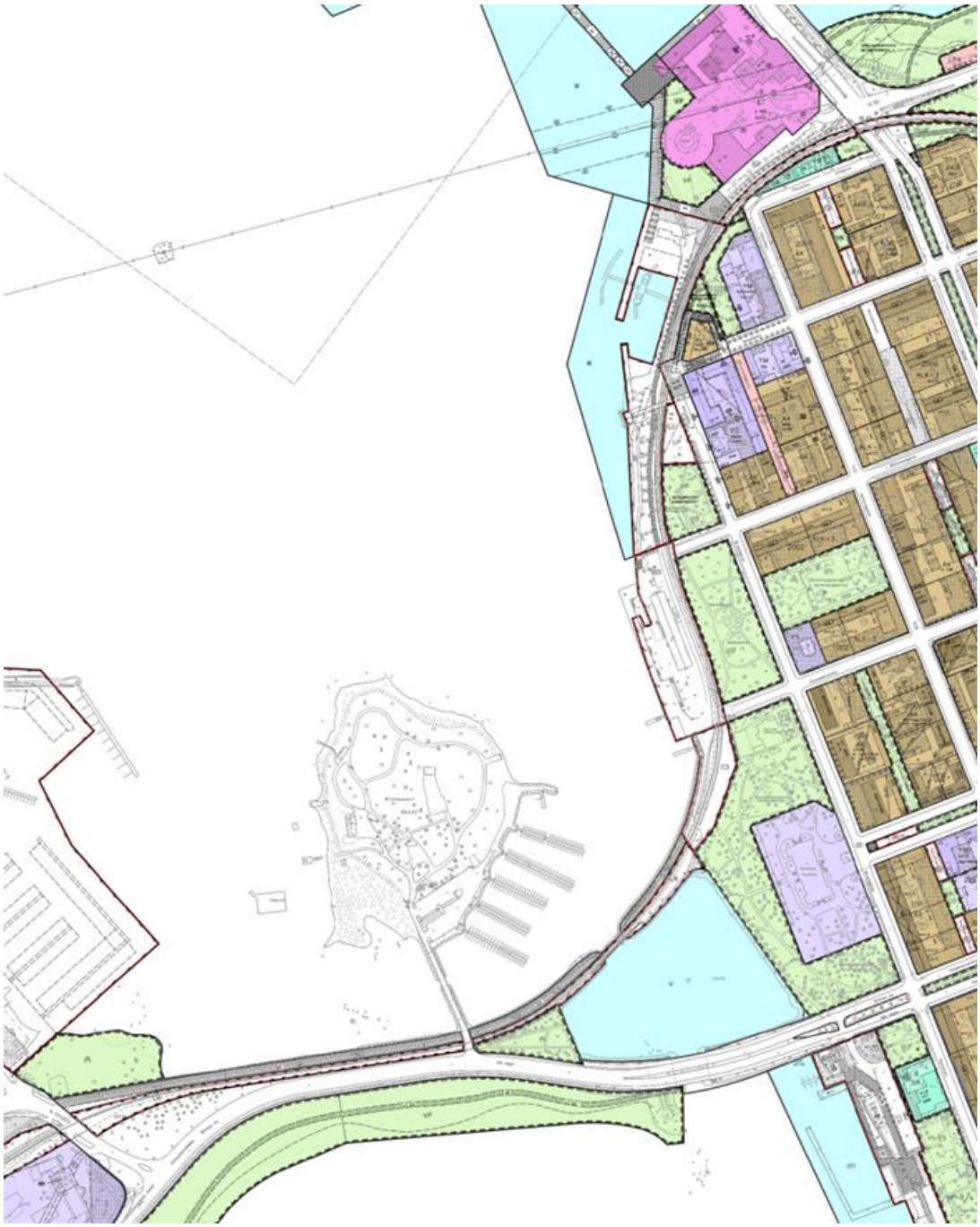
Detaljplan

På planområdet är sex detaljplaner i kraft:

- på Sandö gäller år 1855 fastställda Nikolaistads detaljplan 0001.
- på Tullpackhusets område gäller år 1920 fastställda detaljplanen 0017.
- på Hovrättens område gäller år 1926 fastställda detaljplanen 0026.

- På Vasklotbanken gäller detaljplan 485 från 1976.
- på Museistrandens område gäller detaljplan 855 från 1999.
- vid Museigatan ingår en liten del av detaljplan 1057 från 2020 i planområdet.

Planområdets vattenområden saknar delvis detaljplan enligt Vasa stads detaljplanesammanställning, men omfattas av detaljplan 0001. Planområdet är i gällande detaljplaner anvisat som hamn-, park-, gatu- och trafikområde samt som vattenområde. I detaljplanerna från 1800-talet och 1900-talets början finns väldigt få beteckningar. Sandö är i detaljplan 0001 utmärkt som ett parkområde med parkgångar som går som strålar ut från en öppen plats och har i planen följande beteckning: Островь Сандьё (Q): Ön Sandö.

Utdrag ur den aktuella detaljplanesammanställningen.

Byggnadsordning
Vasa stads byggnadsordning trädde i kraft 1.2.2019.

Tomtindelning och -register
Det finns en gällande tomtindelning för området.

Baskarta
Baskartan över planeringsområdet har reviderats och godkänts 25.1.2024 och den uppfyller kraven på baskartor för detaljplaner.

Byggförbud
På planområdet råder inga byggförbud.

3.2.2 Utredningar som berör planområdet

Många av planläggningens tidigare utredningar, som centrumdelgeneralplanens bakgrundsutredningar berör planområdet, men följande utredningar är speciellt relevanta för planarbetet:

- Sandö, kulturmiljöutredning och landskapsanalys 2021 (på finska)
- Naturkartläggning av Sandö och Inre hamnen 2022 (på finska)
- Naturkartläggning av Inre hamnen 2023 (på finska)
- Kulturmiljöutredning för Inre hamnen 2023
- Maritimt liv längs Vasas stränder, utredning och diplomarbete 2023 (på finska)
- Utredning om möjliga evenemangsområden i Vasa 2024
- Förstudie av Inre hamnens bro i Vasa, 2024 (på finska)

Av utredningarna är alla utom diplomarbetet från 2023 gjorda speciellt för den här planen. Utredningen om möjliga evenemangsområden berör inte endast planområdet utan granskar evenemang ur ett bredare perspektiv och berör egentligen hela Vasa. Den är ändå speciellt relevant för den här detaljplanen, eftersom Inre hamnen under flera års tid fungerat som arena för musikfestivalen Vaasa Festival. Platsalternativen i utredningen är Inre hamnen och Sandö, Metviksparken, Sandvikens strand, Sandvikens stadion, Universitetsstranden, Vasklot udde samt Smulterö. Utredningen hölls framlagd 15.5-5.6.2024 och samtidigt ordnades en nätenkät med kartenkätprogrammet Maptionnaire. Av enkätsvaren framgick det tydligt att Inre hamnen är det mest populära området för festivaler och evenemang i Vasa, men samtidigt ett problematiskt område för stora tillställningar. Många människor önskade att Inre hamnen inte längre skulle fungera som festivalområde. Alternativet att flytta tyngdpunkten för festivaler från Inre hamnen till Sandö, genom att bygga en ny broförbindelse mellan Inre hamnen och Sandö, var de flesta däremot positivt inställda till.

4 OLIKA SKEDEN I UTARBETANDET AV DETALJPLANEN

4.1 Behov av detaljplanering

Detaljplaneändringen inleddes på stadens eget initiativ. En detaljplaneändring behövs eftersom områdets detaljplaner är gamla och inte längre styr utvecklingen av området på ett ändamålsenligt sätt.

4.2 Planeringsstart och beslut som berör den

Stadsmiljönämnden tog på sitt möte 6.9.2023 beslut om att inleda detaljplaneändringen och godkände samtidigt planens program för deltagande och bedömning för framläggning.

4.3 Deltagande och samarbete

4.3.1 Intressenter

- Planområdets och grannfastigheternas markägare, arrendatorer och stadens invånare
- Stadens sakkunnigmyndigheter:

Planläggningen, Fastighetssektorn, Kommuntekniken, Byggnadstillsynen, Miljösektorn, Vasa Hussektor, Vasa Vatten, Idrottsservice.

- Övriga myndigheter och samarbetsparter:

Museiverket, NTM-centralen i Södra Österbotten, Österbottens förbund, Österbottens räddningsverk, Österbottens polisinrättning, Österbottens museum, Regionalförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Försvarsmakten, Trafikledsverket, Vasa Elnät Ab, Vasa Elektriska Ab/fjärrvärmeenheten, EPV Regionalnät Ab, Anvia Ab, Viria Fingrid Oyj/Markanvändning och miljö, Österbottens handelskammare, Vasek Ab, Vasa företagare rf, Vasa miljöförening rf, Invånarföreningen i centrala Vasa rf.

4.3.2 Deltagande och växelverkansförfaranden

Programmet för deltagande och bedömning godkändes 6.9.2023 och var framlagt under perioden 27.9 – 11.10.2023. Intressenterna hördes speciellt om utgångspunkterna och utredningarna, planarbetets tidtabell, de preliminära målen, fastställandet av intressenter samt ordnandet av växelverkan. 13 utlåtanden och fem åsikter lämnades in om programmet under framläggningstiden. Under samma tid ordnades också en internetenkät med programmet Maptionnaire. På enkäten svarade över 300 personer.

Programmet för deltagande och bedömning har kompletterats och reviderats 28.3.2025. Det reviderade programmet för deltagande och bedömning finns på detaljplanens hemsida: vasa.fi/ak1123. Information om detaljplanläggningens framskridande förmedlas via kungörelser, brev samt via stadens webbplats.

4.3.3 Myndighetssamarbete

Planläggningsarbetet genomförs i samarbete med representanter för olika förvaltningar. Utlåtande begärs av myndigheter och samarbetsparter i planens alla tre kungörelseskeden. Myndighetssamråd i

inledningsskedet hölls 16.6.2023 och nästa myndighetssamråd hålls efter det offentliga framläggandet. Arbetsmöten ordnas vid behov.

4.4 Mål för detaljplanen

4.4.1 Mål enligt utgångsmaterialet

Målet med planändringen undersöka användnings- och utvecklingsmöjligheterna för Sandö och de delar av stadsstranden som planändringen berör samt att uppdatera detaljplanen för området. Området är en väldigt värdefull del av Vasa och en tidsenlig detaljplan är viktigt för att området ska kunna utvecklas på ett sätt som tar hänsyn till områdets särdrag, värden och potential.

Med planändringen strävar man också efter att möjliggöra byggandet av en högklassig cykelväg genom området, samt att utreda om det är möjligt att bygga en ny gång- och cykelbro mellan stadsstranden och Sandö.

I detaljplanearbetet har områdets kulturhistoriska, landskapsmässiga och andra särskilda värden undersökts genom olika utredningar. Den respons som kommit in under PDB-skedet samt från invånarenkäten som ordnades har också gett information om områdets värden och betydelse. Infon och resultaten från utredningarna, responsen från PDB-skedet och invånarenkäten har redovisats i planbeskrivningen och utnyttjats i planeringen av detaljplanen.

Av stadens strategiska mål stöder planen speciellt målen att utveckla Vasa som en klimatneutral, attraktiv, lycklig, trygg och välmående stad.

4.4.2 Mål som uppkommit under planläggningsprocessen

Under arbetets gång har följande områdesvisa utvecklingsmål eller -visioner utformats:

Sandö
Sandös betydelse som offentligt utomhusområde är stor. Simning och evenemang har genom tiderna varit centrala delar av Sandös karaktär, och utvecklingen av ön fortsätter utifrån dessa särdrag.

Inre hamnen
Inre hamnens karaktär baserar sig på närheten till havet och på områdets kulturmiljövärden och stadsbild. Området utvecklas varsamt utifrån dessa särdrag.

Museistranden
Vid Museistranden har Marieparken tidigare sträckt sig ända ner till stranden och varit ett viktigt rekreationsområde. Museistranden har förändrats mycket och kommer fortsättningsvis att förändras. I utvecklandet betonas områdets maritima och offentliga karaktär.

Hovrättens område
Hovrättsparken värnas som en historisk miljö och utvecklas varsamt som promenad- och vistelsepark.

4.5 Utlåtanden och åsikter och beaktande av

Programmet för deltagande och bedömning i anslutning till detaljplanen var framlagt 27.9–11.10.2023. Under denna period lämnades det in 13 utlåtanden och fem åsikter om programmet.

Utlåtanden och åsikter om programmet för deltagande och bedömning samt stadens svar på dem:

NTM-centralen

I beredningen har beaktats projektets riksomfattande och för landskapet betydande konsekvenser samt sådana frågor beträffande markanvändningen som är viktiga med tanke på kulturmiljövården och naturens mångfald samt användningen och skötseln av vattenresurser.

Myndigheternas samråd om detaljplaneändringen hölls i inledningsskedet 16.6.2023. Under samrådet behandlades bland annat bakgrundsinformation om området som ska planläggas, detaljplanesituationen, markägoförhållandena, projektets mål och konsekvenser, utkastet till ett program för deltagande och bedömning samt olika slags utredningar som redan har gjorts eller som ska göras under arbetet. Myndigheterna tog ställning till projektet under samrådet.

NTM-centralens enhet för trafikmiljö påminner om att lösningarna i detaljplaneändringen inte får störa tung trafik eller specialtransporter längs Blå vägen. Om Vasa hamnväg anläggs torde den i framtiden minska mängden tung trafik och antalet specialtransporter via broarna till och från Vasklot, men de upphör inte helt ens då.

Om det på detaljplaneområdet planeras sådana konstruktioner som kan skadas då de blir våta, kan Meteorologiska institutet kontaktas för ett utlåtande om den lägsta möjliga bygghöjden på kusten. I Översvämningskarttjänsten finns kartor över hur vattnet sprider sig i olika översvämningssituationer.

NTM-centralens enhet för naturskydd har i detta skede inget att tillägga i kommentarerna som framfördes under myndigheternas samråd.

I programmet för deltagande och bedömning tas upp de riksomfattande värden som anknyter till kulturmiljön på området och som ska beaktas vid planeringen av området. Hovrättshuset i Vasa är nationellt värdefullt och det skyddas med stöd av förordningen om skydd för staten tillhöriga byggnader (480/85).

Om byggnaden i fråga finns inom projektområdet, bör den beaktas vid den fortsatta planeringen. Dessutom bör byggnadens särdrag beaktas i planbestämmelserna. NTM-centralen påpekar att Senatfastigheter saknas på listan över deltagare. Dessutom anser NTM-centralen att det vore bra att ta fram illustrationsbilder och använda dem som verktyg vid fastställandet av kulturmiljöns värden.

Plansituationen för området presenteras i programmet för deltagande och bedömning. Programmet för deltagande och bedömning bör kompletteras till den del det gäller Österbottens landskapsplan 2050, som är under beredning, så att de markanvändningsmål som föreslås för området beaktas i planen. Dessutom uppmanar NTM-centralen att kontrollera om det i programmet för deltagande och bedömning också anges beteckningarna för Vasklotbanken i Österbottens landskapsplan 2040 respektive delgeneralplanen för Vasklot och om en del av projektområdet ligger inom området för Vasas generalplan 2030.

NTM-centralen anser att man i fråga om dagvatten bör kartlägga var de dagvattenavlopp som leder vattnet ut i havet löper och bedöma/undersöka om det behöver utredas om dagvatten som leds direkt ut i havet borde fördröjas eller behandlas på området. I samband med den fortsatta beredningen av planen ska även förekomsten av eventuella sura sulfatjordar beaktas vid planeringen.

I samband med projektet bör förbindelsen med hamnbana och dess säkerhetskrav beaktas. Vad gäller cykelbanan konstaterar NTM-centralen att Hovrättsparken är en park som används av olika åldersgrupper och att den eventuella cykelbanan inte får försvåra eller förhindra en parkliknande användning av området och inte heller försämra trafiksäkerheten för fotgängare (alternativa rutter). För ett eventuellt utlåtande i utkast- respektive förslagsskedet ska man till NTM-centralen lämna in handlingar och utredningar om hur detaljplaneprojektet framskrider. Gamla utredningar kan användas i tillämpliga delar. I det här skedet har NTM-centralen inte något annat att anmärka på i fråga om projektet.

Planläggningens svar: Blå vägen är utanför planavgränsningen och planen har inga konsekvenser för trafiken på Blå vägen. Översvämningskarttjänsten har använts som grund för planeringen. Planens PDB har kompletterats 28.3.2025. Senatsfastigheterna finns omnämnda i PDB som ”planområdets markägare”. Dagvattenavloppen på området är kartlagda, men för fördröjning av dagvatten på området finns inte tillräckligt med utrymme. Enligt GTK:s karttjänst är sannolikheten för sura sulfatjordar på området mycket liten. Planen strävar efter att bevara Hovrättsparkens karaktär och att bevara parkens strandområde som ett promenadstråk. För hamnbanan pågår en utredning gällande elektrifiering. Utredningen görs av Trafikledsverket. Hamnbanans säkerhetskrav kommer att bedömas noggrannare när utredningen blir klar, troligtvis inom detta år.

Säkerhets- och kemikalieverket Tukes

Tukes ger sitt utlåtande ur kemikaliesäkerhetslagstiftningens perspektiv (390/2005). Målet för planändringen är att undersöka möjligheterna att använda och utveckla Sandö och den del av stadsstranden som planändringen berör samt att uppdatera detaljplanen för området.

Tukes utövar tillsyn över följande objekt vilkas konsultationszoner sträcker sig till området som ska planläggas eller till dess närhet:

- Wärtsilä Finland Oy; Industrigatan 1, Vasa; anläggning med dokument för verksamhetsprincipen, konsultationszon 1 km
- Wärtsilä Finland Oy; Träskgatan 2–4, Vasa; anläggning med dokument för verksamhetsprincipen, konsultationszon 1 km
- Gasum LNG Ab; Kuttergatan 6, Vasa; anläggning med skyldighet att skapa en säkerhetsrapport, konsultationszon 1 km
- Vasa Elektriska Ab; Kyrkoesplanaden 0, Vasa; tillståndsanläggning, konsultationszon 0,5 km

Enligt de uppgifter som Tukes har till sitt förfogande sträcker sig influensområdena för eventuella olyckor inte till området som ska planläggas. Enligt Tukes åsikt föreligger det enligt den nuvarande informationen inget hinder för en planändring enligt målsättningen. Tukes behandlar just nu en ändringstillståndsansökan utifrån vilken omfattningen av Wärtsilä Finland Oy:s anläggning i Vasklot blir anläggning med skyldighet att skapa en säkerhetsrapport. De objekt som ändringen gäller ligger emellertid långt från det objekt om vilket det nu ges utlåtanden och de påverkar därmed inte planändringen enligt målet.

I takt med att planläggningsprocessen framskrider tar Tukes vid behov närmare ställning till projektet till den del som gäller beaktande av konsekvenserna av eventuella olyckor vid de anläggningar som Tukes utövar tillsyn över.

Planläggningens svar: Utlåtandet har beaktats.

Museiverket

Museiverket ger ett utlåtande om detaljplanen endast till den del som gäller Vasa hovrätt, som skyddas med stöd av förordningen 480/85, och vattenområdena. Till övriga delar är det Österbottens museum som

ansvarar för kulturmiljöfrågorna i planen. Vad gäller Hovrätten bör det i planen anvisas en sådan saklig skyddsbeteckning för byggnaden där skyddet genom förordning konstateras. Inom de områden där detaljplanen möjliggör ändringar i användningen av vattenområdet, såsom byggande, muddring eller utfyllnader, bör man låta göra en utredning om kulturarvet under vatten.

Planläggningens svar: Hovrättens skyddsbeteckning är utformad så att skyddet genom förordningen 480/85 konstateras. På de vattenområden där planen möjliggör strandutfyllningar bedöms det inte kunna finnas arkeologiska objekt. Dels är områdena väldigt grunda och nära nuvarande stränder, dels är områdena muddrade sen tidigare.

Österbottens museum

Museiverket är den ansvariga museimyndigheten för kulturmiljön under vatten inom vattenområdena på detaljplaneområdet samt för Hovrättshuset i Vasa, vilket skyddas genom förordning. Österbottens museum verkar som det regionala ansvarsmuseet i Österbotten och ansvarar för museimyndighetsuppgifterna i landskapet. Österbottens museum bör nämnas under rubriken Övriga myndigheter och samarbetsparter i avsnittet Intressenter på sida 8. Till övriga delar har museet i detta skede inget att anmärka på eller att lägga till i PDB:n.

Planläggningens svar: Planens PDB har kompletterats 28.3.2025 och Österbottens museum finns nu med bland myndigheter och samarbetsparter.

Österbottens förbund

Österbottens förbund ger inte utlåtande om programmet för deltagande och bedömning gällande detaljplanändringen för Sandö och Inre hamnen men tar gärna del av kommande planeringsskeden.

Korsholms kommun

Korsholms kommun ger inget utlåtande i detta skede, men önskar att få vetskap om hur planen framskrider.

Vasa Vatten

Då området planläggs bör planläggaren beakta den vattentjänstinfrastruktur som redan finns på området. Dess förekomst bör tryggas genom servitutsområden. När tomtindelningar görs ska planläggaren ta i beaktande att det ska vara möjligt att anlägga vattentjänster. Det ska hållas ett separat möte med planläggaren om vattentjänsterna på området.

Planläggningens svar: Ett arbetsmöte hölls 19.8.2024 och vid behov kan ett till möte ordnas.

Vasa Elektriska, fjärrvärme

Vasa Elektriskas fjärrvärmeenhets huvudledning från kraftverket till staden samt pumpstation för fjärrvärme finns i banken vid Vasklotbron. Huvudlinjen och pumpstationen bör beaktas då detaljplanen utarbetas. Användningen av huvudlinjen och pumpstationen, deras skick eller möjligheten att underhålla dem får inte äventyras genom att det placeras andra konstruktioner för nära dem. Fastigheten och den nya bastuflotten i Inre hamnen är anslutna till fjärrvärmenätet. Det bör till behövliga delar bildas servitutsområden vid fjärrvärmeledningarna i detaljplanen. Det reserveras möjlighet till en separat förhandling i takt med att detaljplanen framskrider.

Planläggningens svar: Ett arbetsmöte hölls 19.8.2024 och vid behov kan ett till möte ordnas.

Vasa Elnät

Vasa Elnät har kablar nedgrävda i marken på området. Servitutskartorna har bifogats. Till övriga delar har Vasa Elnät i detta skede inget att anmärka på i fråga om planen.

Telia Finland Oyj

Några av Telias viktiga kablar löper till Vasklot längs Blå vägen och vid gång- och cykelleden. Telia önskar att bolaget kontaktas i god tid innan gatan anläggs om det behöver anläggas så kallade beredskapsrör.

Digita Oy

Inget att anmärka.

Fingrid

Fingrid ger inget utlåtande eftersom bolaget inte har några kraftledningar eller andra funktioner på detaljplaneområdet.

Suomen Erillisverkot

Projektet påverkar inte Suomen Erillisverkot Oy:s affärsverksamhet med nätoperatörstjänster.

Invånarföreningen i centrala Vasa

Det är utmärkt att staden inleder en detaljplaneändring. Processen framskrider nu i växelverkan med intressenterna. Även om det inom det aktuella detaljplaneområdet knappast/inte alls finns byggnader som är avsedda för boende, bör man noggrant lyssna på de invånares åsikter och utvecklingsönskemål som bor i närheten (t.ex. trafik-, parkerings-, bullerolägenheter).

Innerstaden i Vasa är tättbebyggd och invånartätheten stor. Strandzonen och Sandö, som ska planläggas, är viktiga rekreationsområden och fungerande platser att tillbringa fritid på för både invånarna i närheten och för Vasaborna överlag. Det finns alltid utrymme för nya idéer när man går framåt.

Det som vi tycker emellertid inte behövs på området är nytt byggnadsbestånd. I landskapsplanen anvisas området som detaljplanläggningen gäller som ett rekreationsområde (V) som delvis hör till en byggd kulturmiljö av riksintresse. Inom rekreationsområdena enligt landskapsplanen gäller en bygginskränkning enligt 33 § i markanvändnings- och bygglagen.

När trafiklösningarna på området utvecklas, bör säkerhetsaspekterna för cyklister, bilister och fotgängare samt dem för järnvägen beaktas. Förnyelserna ska vara högklassiga och hållbara lösningar som passar ihop med det som redan finns på området. Det är väsentligt för båtlivskulturens framtid i Vasa att vattenspegeln/ett tillräckligt djup tryggas i Hovrättsbassängen. Med tanke på båtlivet kan det vara svårt att bygga en ny broförbindelse till Sandö?

> *Planläggningens svar: Planläggningen har beaktat åsikten. Underfartshöjden för den nya gång- och cykelbron som planen möjliggör skulle vara 2,5 m, vilket bedöms vara tillräckligt för områdets båttrafik.*

Vasa konstförening

Styrelsen för Vasa Konstförening behandlade programmet för deltagande och bedömning i anslutning till detaljplanen för Hovrätten–Inre hamnen–Sandö vid sitt möte 3.10.2023.

Föreningen anser att det är viktigt att det fås en aktuell detaljplan för ett av de värdefullaste områdena i staden. Vasa Konstförening föreslår att det i detaljplanen ska reserveras en tillräckligt stor tomt för Kuntsis museum för modern konst för att konstmuseets verksamhet och säkerhet ska kunna tryggas, bland annat en terrass som motsvarar museets behov och karaktär. I stadens generalplan som godkändes 10.6.2019 anvisas det redan en egen tomt för museet.

I detaljplanen bör beaktas skulpturparken som ingår i översiktsplanen för Inre hamnen och där det första konstverket också redan har placerats: Sibylla av Laila Pullinen.

Det är viktigt att Hovrättsparken och Hamnparken skyddas som värdefulla stadsparker och att de värnas enligt Setterbergs principer. Någon beläggning lämpar sig inte på Hovrättsstranden. Röd asfalt är knappast på sin plats i en kulturhistoriskt värdefull stadsmiljö.

Den planerade nya gång- och cykelbron från Sandögatan till Sandö öppnar möjligheter att utvidga olika stora evenemang från Inre hamnen till Sandö. Önskemålet är att den nya bron till sitt yttre passar in i miljön kring museet för modern konst.

Korsningen mellan cykelvägarna i ändan av Sandögatan bör planeras så att fotgängarnas rörelsefrihet och säkerhet beaktas. Området borde fredas så att stadsborna fortsatt har en öppen vy mot havet. Basen för skärgårdskryssningar (med allmänna toaletter) kunde placeras invid den nya gångbron i ändan av Sandögatan.

Planläggningens svar: Planläggningen har beaktat åsikten. Planläggningens bedömning är att Kuntsi konstmuseum kan fortsätta fungera som en del av hamnområdet, och inte behöver en egen tomt. En byggnadsyta för en offentlig toalett har anvisats norr om Tullpackhuset.

Nordic Live Productions

Vaasa Festival, som är den största kulturfestivalen i hela Österbotten, arrangeras inom detaljplaneområdet. Evenemanget har befäst sin ställning som en viktig aktör inom evenemangsindustrin i regionen. Det havsnära läget i Inre hamnen är väldigt viktigt för evenemangets identitet. En väsentlig del av evenemanget utgör servicen på området, stranden och parkerna, vilkas betydelse också betonas i besökarenkäter. Vaasa Festival har några utvecklingsförslag för detaljplaneprocessen:

1. Vaasa Festival önskar att det i Inre hamnen i samband med detaljplanläggningen monteras några så kallade evenemangselcentraler i anslutning till de nuvarande elcentralerna som är anslutna till stamnätet i parkerna. På området finns för nuvarande ett flertal huvudelcentraler, vilka evenemangsarrangören årligen använder för tillfälliga kopplingar. Festivalens årliga elbehov uppgår till cirka 600 A och behovet ökar förmodligen ytterligare i framtiden. I förslaget ändras de befintliga elskåpen på området så att de bättre motsvarar användningen. De årliga kostnaderna för de tillfälliga kopplingarna uppgår till cirka 4 000 euro/år för evenemanget/arrangören. Evenemanget är berett att delta i investeringen i form av ett långt hyresavtal.

2. Vasa Festival önskar att festivalen beaktas då det planeras ny service på området. På så sätt tryggas landskapets viktigaste kulturfestival på området även framöver. Om det exempelvis planeras ökad spårtrafik på området, bör festivalen och dess behov beaktas i planerna så att det för spårtrafiken ställs upp villkor som möjliggör evenemanget. Till exempel kunde det byggas en tillfällig station för spårtrafiken utanför Academill för evenemanget ELLER också kunde spårtrafiken planeras så att den vid behov kan köra genom evenemangsområdet. Alternativt kunde spårtrafiken i stället för via Inre hamnen dirigeras längs Vasaesplanaden mot Vasklot.

3. Vasa Festival understödjer den planerade gångbron mellan Sandö och Inre hamnen på området. I framtiden skulle bron innebära en ny slags möjlighet att göra festivalområdet mångsidigare och göra även Sandö en del av evenemangsområdet. Bron gör det möjligt att höja evenemangets besökarkapacitet från nuvarande 10 000 upp till närmare 20 000 besökare. En motsvarande broförbindelse har anlagts till exempel till ön Törnävänsaari på festivalområdet för Provinssi i Seinäjoki.

Planläggningens svar: Planläggningen har beaktat de delar av åsikten som berör detaljplanläggning.

Sisäsataman Terassi Oy

Sandö

- Restaurangens nuvarande övre terrass i anslutning till byggnaden ska glasas in och göras om till ett varmt utrymme. Inglasningen görs på hela övre terrassen och därtill byggs det ett nytt vindfång i anslutning till ingången från parkeringsområdet. Det gör området bättre tillgängligt och förlänger säsongen. Inglasningen skulle göra den nuvarande blåsiga övre terrassen till ett mycket behagligare serviceområde för kunderna. Mängden varmt utrymme skulle öka med uppskattningsvis cirka 150 m^2.
- Utbyggnad av restaurangens nuvarande nedre terrass mot sandstranden. Det ökar även övervakningen i anslutning till omklädningsrummen. Denna nedre terrass skulle enbart bestå av kallt utrymme.
- Reservation för flytande iglor (konkurrensutsättning) på ett lämpligt ställe på stranden, Inre hamnen eller Sandö. Denna ökning skulle bidra med inkvarteringsverksamhet på området. Det skulle vara väldigt viktigt att i samband med planläggningen undersöka förutsättningarna för inkvarteringsverksamhet antingen på Sandö eller i Inre hamnen.
- Ett utegym (konkurrensutsättning) antingen på gräsmattan på Sandö eller på stranden
- Padelplaner (konkurrensutsättning) antingen på gräsmattan på Sandö eller på stranden
- En öppen läktare som s.k. sommarteaterutrymme på Sandö och iståndsättning av den nuvarande scenen
- En allmän strandbrygga som går runt hela Sandö som ett område där folk fritt får röra sig + belysning. Man kan även röra sig på bryggan på vintern, vilket ökar rekreationsanvändningen av Sandö i betydlig grad.
- Körrutten från Vasklotbron till Sandö ändras så att den tydligt har två filer och dessutom en separat gång- och cykelled på vardera sidan.
- Wakeboard-verksamhet/en vajerbana mellan Sandö och Vasklot skulle vara ett imponerande tillägg till servicehelheten på området.
- En gångbro mellan Sandö och Inre hamnen samt en imponerande belysning i anslutning till bron

Inre hamnen (förkortad text)

Sisäsataman Terassi Oy (Bastu Restaurang Meri) har några funktionella utvecklingsönskemål för detaljplaneprocessen. Bolaget önskar att det är möjligt för bolaget att förverkliga det som enligt förslaget ska utvecklas efter att detaljplanen har vunnit laga kraft.

- En stor utebassäng med havsvatten och ytterligare en bastu på elevatortornets sida på en ny flytande grundkonstruktion. Det är fråga om en vedeldad bastu eller en rökbastu på cirka 20–30 m^2 för vilken vi i samband med planläggningsprocessen ansöker om byggrätt. Byggnaden är lika hög som bastubyggnaden i den nuvarande servicehelheten. Den nya bastun ansluts till de nuvarande omklädningsrummen genom att korridoren mellan de nuvarande två basturna förlängs. Mellan basturna uppstår plats för en stor utebassäng på cirka 25 meter som kan användas för motionssimning året runt i likhet med friluftsbad. Denna 25 meters öppna bassäng hålls öppen året runt. Bassängen på 25 meter gör det också möjligt att ordna olika slags simtävlingar.
- Lite mera flytande serviceområde på havssidan och på Kuntsis sida av restaurangen. Utrymmet används i synnerhet för att ordna kringverksamhet med motion och nöje året runt. Det används också för tillfällig/kortvarig parkering av båtar för restaurangens och bastuavdelningens kunder. På grund av denna utbyggnad ansöker företaget också om en flyttning av båtleden hos NTM-centralen.

- Terrassen på den nuvarande restaurangens första och andra våning glasas in i enlighet med bilden i bilagan. Detta gör att servicen fungerar bättre och förlänger säsongen. Utrymmena som föreslås skulle bestå av kallt terrassutrymme. Det möjliggör exempelvis små evenemang på terrasserna året runt så att bullerolägenheterna för de närliggande områdena blir så ringa som möjligt. Bolaget önskar att man i samband med planläggningsprocessen också undersöker möjligheten att öka mängden så kallad varm byggrätt för restaurangtjänster.
- Delen mellan Bastu & Spa-avdelningen och simbassängen glasas in ovanpå den nuvarande terrassen. Utrymmena som föreslås skulle bestå av kallt terrassutrymme.
- En vändplats (cirkulationsplats) för fordon i ändan av biblioteksgatan på stranden i Inre hamnen. En vändplats på detta ställe skulle skapa klarhet i fordonstrafiken på området och även utgöra en tydlig plats för exempelvis taxitrafiken. Så som det nu är, är parkeringsområdena på stranden och trafikdirigeringen något oklara.
- Parkeringsplatser/s.k. snedparkering för bilar på båda sidorna av Biblioteksgatan mellan Strandgatan och Inre hamnen. Detta skulle utöka parkeringsutrymmet med cirka 20 bilplatser. Då Bastu Restaurang Meri öppnas behövs det flera parkeringsplatser på området.
- Övergång för gång- och cykeltrafiken från parkeringsområdet utanför Åbo Akademi direkt över spåret till stranden. En liknande övergång med lätt konstruktion som redan finns på ett par ställen i Inre hamnen, exempelvis i anslutning till Hovrättsbassängen. Detta skulle bidra med trygghet och skapa klarhet för cyklister och fotgängare på området, eftersom vi tror på att de flesta av Bastu Restaurang Meris kunder kommer att parkera på just detta allmänna parkeringsområde. Det finns en risk för att de som använder området går otryggt över spåren på just det här stället.
- Det skulle vara viktigt att i samband med planläggningen också granska den övriga trafiken på området och huruvida olika objekt är lättillgängliga.
- Det skulle vara viktigt att i samband med planläggningen granska huruvida skyltarna, belysningen och vägvisarna är trygga och tillräckliga för samtliga objekt på området.
- Därtill önskar bolaget att det under planläggningsprocessen också undersöks avståndet mellan Bastu Restaurang Meri med service och parkeringsområdena samt om de människor som rör sig på området tryggt kan nå servicen på området. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid vintertid då halka och is medför särskilda utmaningar för servicen och människorna på området. Det ligger i allas intresse att servicen på området är tryggt och smidigt tillgänglig.
- Dessutom önskar företaget att man i samband med planläggningen undersöker möjligheten till en liten tillbyggnad på stranden utanför Bastu Restaurang Meri. Tillbyggnaden skulle vara på samma nivå höjdmässigt som de nuvarande byggnaderna.

<u>Kuntsis område (förkortad text)</u>

Sisäsataman Terassi Oy (Sisäsataman Terassi och Kuntsis café) har några funktionella utvecklingsönskemål angående detaljplaneprocessen.

- En uppvärmd inglasad terrass som förenar caféet med stranden. Antingen 1/2 eller 1/3 av utrymmet invid byggnaden för Kuntsis museum för modern konst glasas in vid terrassen så att det blir ett halvvarmt eller till och med helt varmt utrymme. Med detta eftersträvas i synnerhet att caféet kan användas året runt. Det uppvärmda utrymmet byggs i samarbete med museet så att det främst betjänar museicaféet. Därmed öppnar sig caféet mot det vackra havslandskapet och stranden kan kombineras naturligt med museets tjänster. Denna lösning höjer även servicenivån ytterligare och förlänger säsongen för lönsam verksamhet.

- Toalett- och servicebyggnad: bolaget önskar att man i samband med detaljplanläggningen kunde granska möjligheten där bolaget själv bygger en liten toalett- och servicebyggnad i anslutning till det nuvarande avfallstaket.

Planläggningens svar: Planläggningen har till stor del beaktat förslagen för Sandö. Förslagen gällande Restaurang Meri och Kuntsis område är svårare att beakta, och bedöms huvudsakligen inte vara genomförbara.

Privatperson A (förkortad text)

-Inre hamnen är den populäraste platsen i Vasa.
-De tre parkeringsfälten längs strandleden kunde utnyttjas mycket bättre på den bästa platsen i staden. Fiskets hus på andra sidan Vasaesplanaden är ett utmärkt bevis på vad man med kreativitet kan åstadkomma och hur man dessutom kan få mera folk att röra sig i närheten av stranden.
-På Sandö är parkeringsplatsen så full av bilar att den borde bli avgiftsbelagd om man skulle vilja få lediga parkeringsplatser för människor som behöver dem.
-Graffitilandia har gett Vasa bra publicitet och här kunde finnas en plats för Vasakonst. Området skulle också få lite Venice Beach-känsla genom att få motionärer till en central plats vid havsstranden.
-I planen nämns en eventuell ny bro till Sandö. Här finns en utmärkt möjlighet att bygga ny fantastisk arkitektur i hjärtat av Vasa. Man kunde ta efter Danmark där man redan länge har vetat hur man bidrar med mervärde genom att bygga på och i närheten av vatten.
-På samma sätt som det saknas olika motionsmöjligheter på stranden saknas där även hopptorn och platser för vinterbad som alla Vasabor kunde använda. I Danmark har man till exempel med goda resultat byggt platser för simhopp i olika brokonstruktioner. I Danmark kallas dessa konstruktioner ovanpå vatten hamnbad, eftersom det finns dylika platser på olika håll i hamnen i Köpenhamn.
-Sandö är populärt bland alla Vasabor. Det som är besvärligt med ön är att den bara har en in- och utfart.
-Behovet av bilism på ön kunde minskas genom antalet parkeringsplatser på ön minskades. Detta skulle bidra med en tryggare infart till och utfart från Sandö för både yngre och äldre.
-Efterfrågan på parkeringsplatser skulle också minska om platserna var avgiftsbelagda. På det område som blir ledigt kunde exempelvis två volleybollplaner anläggas. Det nuvarande aktivitetsutbudet på Sandö är otillräckligt.

Planläggningens svar: Planläggningen har beaktat åsikten. Angående parkering är åsikterna delade, en del vill ha mera parkering på området och andra mindre.

Privatperson B (förkortad text)

Förslag:
-Strandbryggans första flytande del kunde kortas av enligt det som behövs för att få rum med den breddade rälsen och cykelbanan.
-En del av Strandbryggan kunde göras om till gästparkering för småbåtar.
-Ett badhus som även fungerar som en loungeplats och som blir servicehus åt gästparkeringen.
-En gästbrygga för fina lyxbåtar, för att höja profilen vid stranden.
-För att kunna marknadsföra Vasa genom småbåts turistlivet i Sverige och i Tyskland, så måste vi ha en djuphamn, nu har vi chans att göra det. En stadig brygga och marknadsföring att vi har farled med 4 meters vatten fram till bryggan på alla tyska och svenska båtkanaler så har vi in båtarna genast första sommaren.

Planläggningens svar: Planläggningen har beaktat åsikten.

4.6 Invånarenkätens resultat

Invånarenkäten ordnades som en internetenkät med programmet Maptionnaire och var öppen undet tiden planens PDB var framlagt. Enkäten bestod av 3 delar: bakgrundsfrågor och nuvarande användning av området, områdets betydelse och viktiga objekt samt utvecklingsförslag för området. På enkäten svarade över 300 personer.

Gällande områdets betydelse kan svaren delas in i följande teman:

- Närheten till havet som en del av Vasas identitet
- Stranden tillhör alla
- En källa till välmående för invånarna
- Landskapets och miljöns skönhet
- En sevärdhet för besökare

Många betonade att området är en viktig del av Vasas identitet och image och en av de vackraste platserna i staden, samt ett område som gärna visas upp för besökare och som har en viktig roll för vasabornas välmående och trivsel. På frågan vilka funktioner eller saker som på Sandö och Inre hamnens område som är speciellt viktiga fördelade sig svaren ganska jämnt i följande ordningsföljd:

- Havsvyerna och att uppleva havet
- Strandrutterna och promenadmöjligheterna
- Offentliga platser och parker
- Restaurang- och cafétjänster
- Simstranden och simmöjligheterna
- Kulturmiljön och stadsbilden
- Cykling
- Evenemang
- Vinterbad och bastu
- Båtplatser och båtliv
- Museér

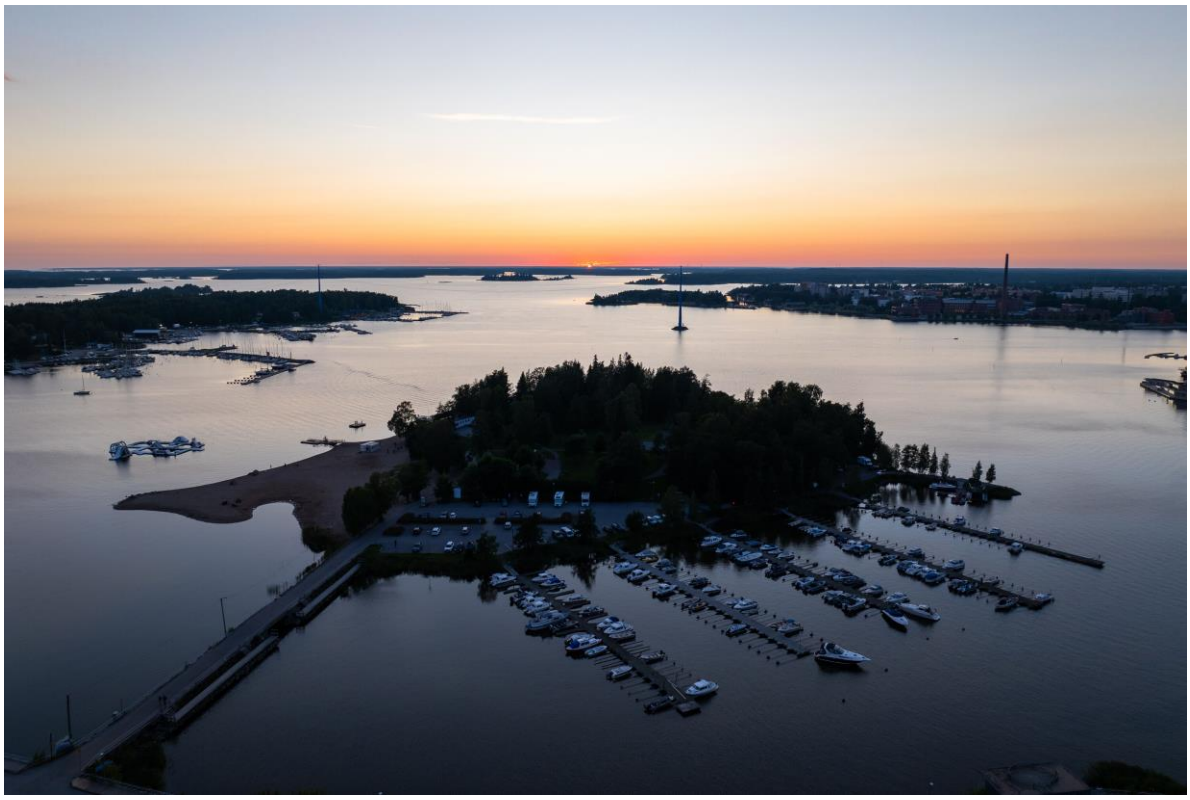
Gällande utvecklingsförslagen fanns det en del saker som delade svararna och en del saker som de flesta var positiva till. Det som de flesta önskade var att:

- utveckla de maritima funktionerna på området
- att bevara områdets öppenhet
- att det på området ska ordnas evenemang för olika ålders- och intressegrupper
- att området ska kunna användas året runt och kostnadsfritt
- att förbättra förbindelsen till Sandö

Motstridiga utvecklingsidéer som delade svararna var:

- Behovet av en ny bro till Sandö – en del ansåg att en bro räcker och att en ny bro skulle försvåra båttrafiken på området, andra upplever den gamla bron som otrygg och anser att en ny bro skulle utveckla området på ett bra sätt.

- Användningen av Tullpackhuset – en del anser att konstmuséet Kuntsi borde flyttas bort för att ge plats åt restauranger och en del anser att terrassrestaurangen som verkar där inte passar in och borde flyttas bort.
- Strandens kommersiella tjänster – en del vill ha mer service på området och en del vill inte att området ska kommersialiseras, utan att det ska fungera som ett offentligt område och vara öppet för alla.
- Mängden parkering på området – en del anser att området är för värdefullt för att ha parkeringsområden på och en del önskar att det skulle finnas mera parkeringsplatser på området.
- Prioritering av olika färdsätt – en del vill utveckla promenadmöjligheterna, en del cyklingen och en del områdets tillgänglighet med bil eller buss.

Drönarbild över Sandö. Christoffer Björklund, 2024

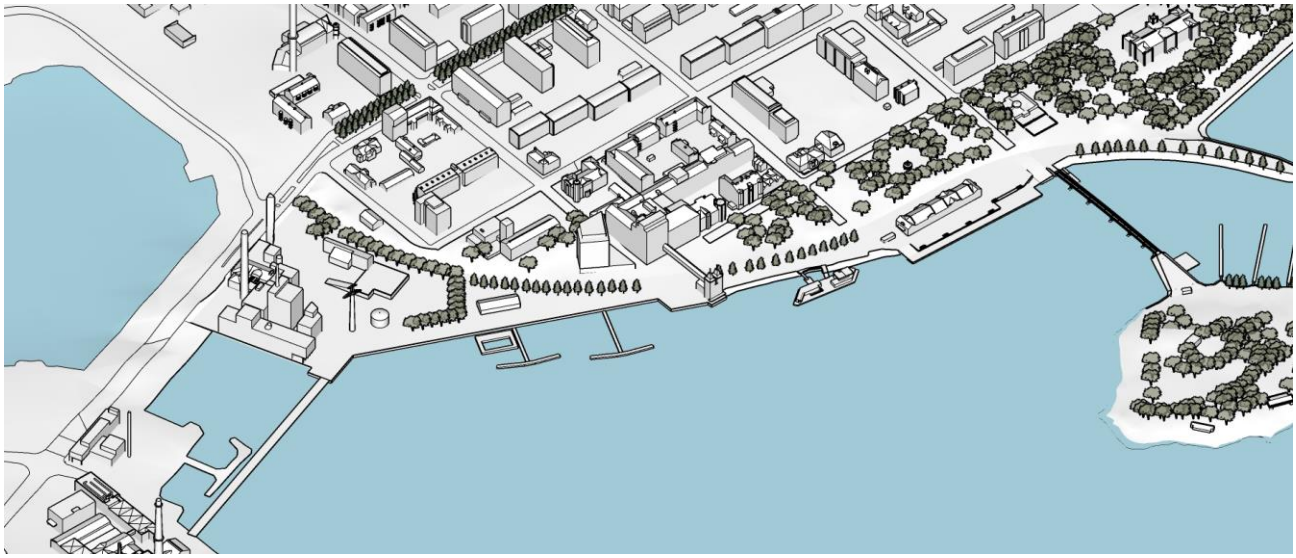
5 REDOGÖRELSE FÖR DETALJPLANEN

5.1 Planens struktur

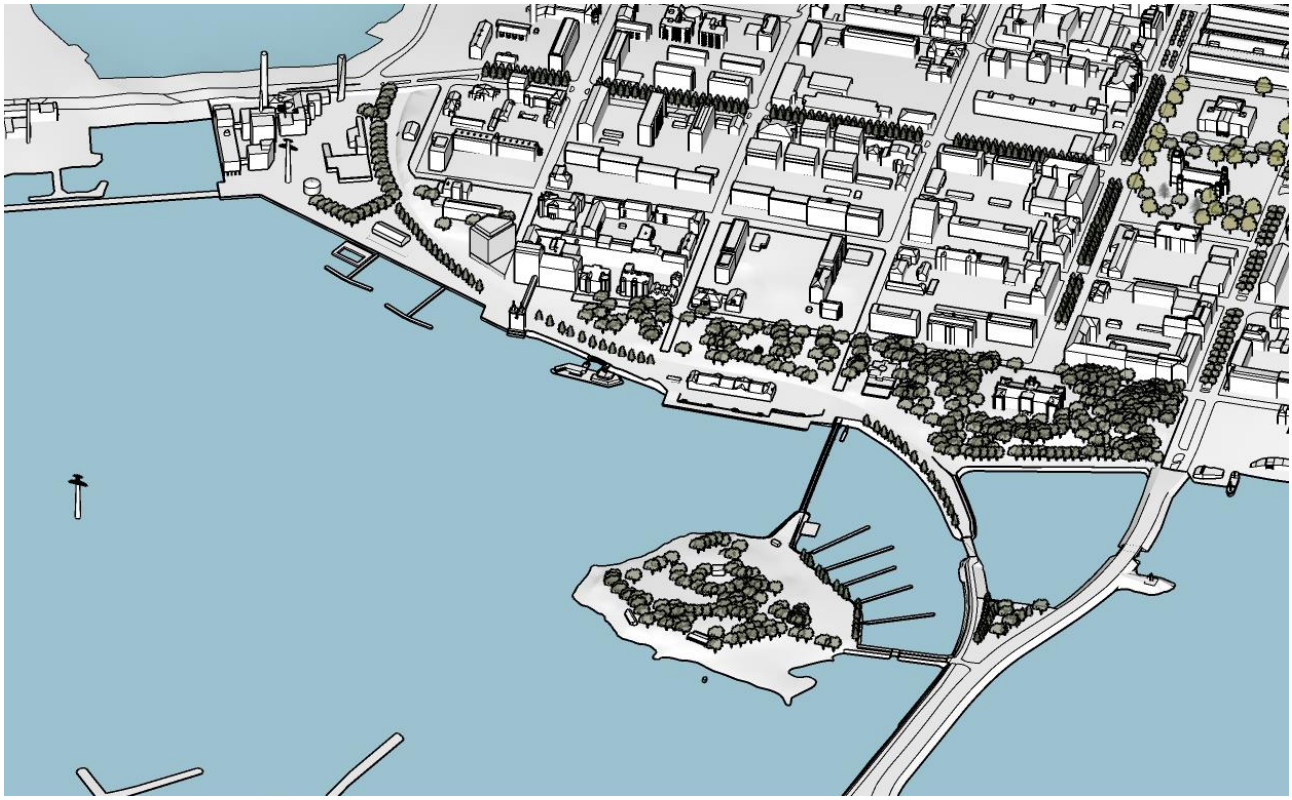
Planändringens främsta syfte är att uppdatera områdets detaljplan. Jämfört med nuläget medför planändringen därmed inga radikala förändringar. Den största förändringen är förknippad med gång- och cykelbron mellan Sandö och Sandögatan, vars byggande möjliggörs med planen. Med planen ändras även Museistrandens utvecklingsmöjligheter, och byggandet av en bättre promenad- och cykelrutt genom området möjliggörs. Den ikraftvarande detaljplanens hamnbassäng vid Museistranden har rätats ut till ett rakt strandområde, som det är möjligt att placera båtbryggor, hamnbad eller gästhamnsverksamhet framför. Genom förändringen skapas möjlighet att på området bygga en ny strandrutt, offentligt vistelseutrymme, samt en del service som betjänar båtliv och rekreation.

Vid Bergmansparken samt vid Inre hamnen och vid Sandös småbåtshamn möjliggör planen små strandutfyllningar. Sandö bros gatuområde är i planen 15 meter brett, vilket möjliggör en breddning och förbättring av den nuvarande bron till Sandö. I nuläget är brons bredd ca 5 meter och med kantområden ca 10 meter.

På Sandö skapar planen en del nya utvecklingsmöjligheter. Byggrätt har förutom för den nuvarande café- och servicebyggnaden anvisats för en liten kiosk- eller servicebyggnad på småbåtshamnområdet, och på parkområdet finns 100 m² vy byggrätt anvisad. Parkområdets byggrätt är tänkt att betjäna en eventuell ny scen eller en utomhusestrad i den centrala delen av Sandö. Med utomhusestrad menas en plats för sommarteatrar och musikframträdanden. KPO-arenan i Kaustby har lyfts fram som ett bra exempel båda från invånarnas håll och i diskussioner inom staden. Ett utvecklande av Sandö som evenemangsplats samt utvecklande av Sandös broförbindelser skulle möjliggöra att tyngdpunkten för festivaler och andra evenemang kunde flyttas från Inre hamnen till Sandö.

Detaljplanen möjliggör att Museistranden utvecklas med en ny strandrutt, offentligt vistelseutrymme, mera båtbryggor eller hamnbadsbryggor, samt en del service som stöder båtliv och rekreation. På bilden syns en Sketchup-modell av områdets nya utvecklingslösning.

En ny broförbindelse för lättrafik mellan Inre hamnen och Sandö skulle förbättra tillgängligheten till Sandö och förena Inre hamnen och Sandö på ett nytt sätt. Detaljplaneutkastets Sketchup-modell visar hur den nya bron skulle placera sig på området.

5.2 Dimensionering

I detaljplaneutkastet har följande byggnader en byggrätt som motsvarar den redan förverkligade byggrätten eller endast överstiger den lite: Hovrätten (4500 m² vy), Strampen (750 m² vy), Tullpackhuset (2400 m² vy), Elevatortornen (750 m² vy), restaurang Meri (450 m² vy) samt Pingvinernas bastu på Sandö (200 m² vy).

Sandös café- och servicebyggnad (450 m² vy) har i detaljplaneutkastet fått ca 200 m² vy byggrätt till, vilket möjliggör en utveckling eller förstoring av byggnaden. På Sandös småbåthamnområde finns 150 m² vy byggrätt reserverad för en kiosk- eller servicebyggnad och på parkområdet på Sandö finns 100 m² vy byggrätt. Byggrätten på parkområdet är tänkt att betjäna byggandet av en eventuell ny scen eller utomhusestrad på Sandö.

Vid Museistranden finns 650 m² vy byggrätt för en affärsbyggnad som betjänar park- och hamnområdet. Därtill finns norr om Tullpackhuset 70 m² vy anvisad för en servicebyggnad som kan inbegripa en allmän toalett. För toalettbyggnaden finns redan färdiga ritningar, som gjordes i samband med ett undantagstillstånd som söktes för byggnaden år 2021.

Parkeringsnormerna enligt detaljplaneutkastet är:

- Byggnader som bör skyddas och allmänna byggnader – 1 bilplats/200 m² vy
- Allmänna byggnader – 1 cykelplats/200 m² vy

- Affärs- och kontorsutrymmen – 1 cykelplats/50 m² vy

Flytande byggnader samt byggnader som befinner sig på hamnområde, badstrandsområde eller parkområde tilldelas ingen bilplatsskyldighet. På de allmänna områdena bör enligt detaljplaneutkastet tillräckligt med cykelparkering ordnas.

5.3 Områdesreserveringar

På planområdet finns endast ett kvarter – Hovrättens **Kvartersområde för allmänna byggnader, där miljöns särdrag ska bevaras (Y/s).** I kvarteret ska enligt detaljplanen gårdsområdet skötas som en del av en historisk parkhelhet, och får inte inhägnas. För reparations- och ändringsarbeten bör utlåtande av museimyndigheterna begäras.

Grönområdena är indelade i tre kategorier: **Parkområde** (VP), **Område för badstrand (VV)** på Sandö och **Parkområde, där miljön ska bevaras (VP/s)** i Hamnparken och Hovrättsparken. För parkområden där miljön ska bevaras finns i planutkastet bestämmelsen: *Området är en del av en byggd kulturmiljö av riksintresse, vars särdrag och särskilda värden bör värnas. För planer för parkområdet bör utlåtande av museimyndigheterna begäras.*

Trafikområdena är indelade i 4 kategorier: **Järnvägsområde (LR), Område för allmän parkering (LP), Småbåtshamn (LV)** och **Hamnområde (LS)**. På småbåtshamnområdet får även allmänna bilplatser placeras och för hamnområdet finns bestämmelsen: *Området är en del av en byggd kulturmiljö av riksintresse, vars särdrag och särskilda värden bör värnas. För planer för hamnområdet bör utlåtande av museimyndigheterna begäras. Området får inte inhägnas. På området får placeras endast sådana bilplatser som är nödvändiga för verksamheten på området.*

Därtill finns invid Vasklotbanken ett litet **Område för byggnader och anläggningar för samhällsteknisk försörjning (ET)** samt **Vattenområden (W).** På planens vattenområden får endast bryggor i lätt konstruktion byggas.

5.4 Skyddsbeteckningar

På Inre hamnens område har alla byggnader och parkområden fått skyddsbeteckningar i detaljplaneutkastet. Elevatortornens, Tullpackhusets samt Strandpaviljongens skyddsbeteckning är sr-3, som har följande bestämmelse:

Byggnad som ska skyddas.
Arkitektoniskt och kulturhistoriskt värdefull byggnad. Byggnaden får inte rivas. I byggnaden får utföras sådana tillbyggnads- eller ändringsarbeten som inte fördärvar dess arkitektoniska eller kulturhistoriska värde eller stil. Om åtgärder som strider mot denna målsättning tidigare utförts i byggnaden, bör man sträva efter att i samband med ändringsarbetena reparera byggnaden på ett sätt som passar ihop med stilen.

Hovrättens skyddsbeteckning sv refererar till förordningen om skydd för staten tillhöriga byggnader (480/1985), genom vilken byggnaden är skyddad. Enligt detaljplanens skyddsbestämmelse får byggnaden

inte rivas och planering och genomförande av reparations- och ändringsarbeten bör göras i samarbete med Museiverket.

Vattenkiosken har i detaljplaneutkastet skyddsbeteckningen sr-10, som har följande bestämmelse:

Konstruktion som bör bevaras.
Kulturhistoriskt och stadsbildsmässigt värdefull konstruktion, som inte får rivas

På Sandö har endast stengrunden till bryggan på Sandös östra sida fått skyddsbeteckningen sr-10. Café- och servicebyggnaden på Sandö har i detaljplaneutkastet ingen skyddsbeteckning. Byggnadsytan utgår ifrån den nuvarande café- och servicebyggnaden, och planen strävar på så sätt efter att bevara den. Därtill möjliggör planen en liten utbyggnad av byggnaden mot vändplatsen bakom bygganden.

Inre hamnens parkområden skyddas genom områdesreservationen VP/s.

5.5 Planens konsekvenser

5.5.1 Konsekvenser för den byggda miljön

Planen har konsekvenser för den byggda miljön. Mest konsekvenser uppstår i omgivningen kring den nya cykel- och gångbron mellan Sandögatan och Sandö, samt vid Museistranden, där planen möjliggör strandutfyllnader samt en ny restaurang- och servicebyggnad. Byggrätten för byggnaden vid Museistranden är i detaljplaneutkastet 650 m² vy, det vill säga samma som för Fiskets hus vid Fiskstranden. Även våningshöjden är samma för båda byggnaderna (1,5 våningar). Byggnaden vid Museistranden kunde volymmässigt alltså motsvara Fiskets hus vid Fiskstranden.

Att utveckla Museistranden skulle utnyttja Vasas maritima potential. I kombination med den planerade Campusbron skulle det även göra Vasas strandpromenader bättre sammanlänkade.

Museistranden är en väldigt vacker plats i Vasa med en lång öppen vy mot Norra stadsfjärden. Att utveckla Museistranden med de strandutfyllningar och det byggande som detaljplanen möjliggör skulle utveckla

platsen på ett positivt sätt och göra den mera tillgänglig. Genom att förverkliga detaljplanen samt den planerade Campusbron mellan Universitetsstranden och Museistranden, skulle det bildas en ny strandpromenad i Vasa – och mellan Vasa universitets campusområde och Academill skulle en väldigt attraktiv gång- och cykelförbindelse skapas.

Gällande gång- och cykelbron mellan Sandögatan och Sandö har en förstudie gjorts, i vilken det konstateras att en bro på sträckan är teknisk möjlig att utföra på så sätt att den inte blir ett hinder för båttrafiken på området. I utredningen föreslås ett lätt och elegant utseende för bron med lång spännvidd mellan pelarna. På Sandösidan skulle bron ansluta till en pir som delvis redan finns. Detaljplanen anvisar pirens maxlängd, men den kan även göras kortare, vilket i sin tur gör bron lite längre och ger den ett lättare intryck.

Visualisering av hur den nya cykel- och gångbron mellan Sandögatan och Sandö skulle passa in i landskaps- och stadsbilden. Bild: Sitowise.

På basen av förstudien bedöms cykel- och gångbron passa in i landskaps- och stadsbilden, även om den innebär en stor förändring för en kulturhistoriskt värdefull miljö. Ett förverkligande av bron kräver noggranne utredningar och planering, för att den ska kunna anpassas till miljön på bästa sätt. Genom bron skulle avståndet från Inre hamnen till Sandö bli kortare och områdena skulle bli förbundna med varandra på ett nytt sätt. Bron skulle även skapa en ny strandrutt på området, och på så sätt förstärka Vasas maritima image.

På Inre hamnens område strävar planen i övrigt i första hand efter att värna om miljöns värden, eftersom stadsstranden är klassad som en nationellt värdefull byggd kulturmiljö (RKY). Samtliga parker och byggnader på Inre hamnens område har i detaljplaneutkastet fått skyddsbeteckningar. På Inre hamnens område utgörs nya byggmöjligheter endast av den planerade nya servicebyggnaden norr om Tullpackhuset, vilken det är tänkt att placera en allmän toalett i. Den allmänna toalettens inverkan på miljöns värden bedöms inte som betydande, förutsatt att dess arkitektur anpassas till miljön.

På Sandö har endast stengrunden till en brygga på öns östra sida fått en skyddsbeteckning. Planen möjliggör på så sätt förändringar för Sandös café- och servicebyggnad och för Sandös parkscen, samt allmänt att Sandö utvecklas. På Sandös småbåtshamnområde finns i planen byggrätt för en ny kiosk- eller servicebyggnad. De möjliga förändringarna på Sandö bedöms huvudsakligen utveckla området på ett postivt sätt. Sandös café- och servicebyggnad har kulturhistorisk värde, så att utveckla den kan även inverka negativt på områdets kulturmiljövärden, om värdena i fråga inte beaktas i utvecklingen.

5.5.2 Konsekvenser för naturen och naturmiljön

För naturmiljön innebär planen inga betydande konsekvenser förutom att den på några ställen möjliggör utfyllnad av strandområdena samt möjliggör att en cykel- och gångbro mellan Sandögatan och Sandö byggs. Utfyllnadsprojekten samt brobygget kan speciellt under byggtiden ha konsekvenser för vattenkvaliteten och naturen under vattnet, men konsekvenserna bedöms vara små. För dessa projekt behövs enligt vattenlagen även vattentillstånd från Regionalförvaltningsverket (AVI). Ifall ett projekt visar sig ha skadlig inverkan på miljön eller vattennaturen, kan vattentillstånd inte beviljas.

5.5.3 Konsekvenser för människors levnadsförhållanden

Planen förbättrar människors levnadsförhållanden eftersom den strävar efter att utveckla stadsstranden och andra allmänna områden som har mycket rekreationsvärde och är viktiga för invånarnas välmående. En bättre cykelväg genom området och mera strandpromenader tar vara på områdets potential och förbättrar områdets tillgänglighet och trafiksäkerhet. De kulturhistoriska värden som finns på området och som är viktiga för stadens invånare, strävar planen efter att bevara.

5.5.4 Trafikmässiga konsekvenser

Planområdets trafikmängder är små och de ändringar som uppstår genom planändringen är också små och främst positiva. Speciellt leder planändringen till att en bättre cykel- och gångbana kan byggas genom området och på så sätt till bättre trafiksäkerhet. En utveckling av broförbindelserna till Sandö skulle även förbättra trafiksäkerheten på området. Bakom Kuntsi stävar planen till att begränsa trafiken till endast gång- och cykeltrafik, men de konsekvenser för biltrafiken som det här orsakar bedöms vara små. För båttrafiken har en eventuell bro från Sandögatan till Sandö den konsekvensen att båtarna måste köra under en bro för att nå Sandö småbåtshamn eller Södra Stadsfjärden. Underfartshöjden under bron skulle vara 2,5 meter räknat enligt medelvattenståndet (+0,075 N2000) och med 0,5 meters vågreservation. Detta bedöms vara tillräckligt för områdets båttrafik och på så sätt inte orsaka negativa konsekvenser för båtlivet.

5.5.5 Övriga konsekvenser

För näringslivet skapar detaljplaneändringen främst positiva konsekvenser. En utveckling av området främjar de företagare som verkar på området och vid Museistranden och på Sandö skapar planen även möjligheter för ny företagsverksamhet. Under byggtiden kan tillfälliga negativa konsekvenser som trafikomändringar uppstå. Att utveckla Sandö som ett evenemangsområde med en eventuell utomhusestrad förbättrar förutsättningarna att ordna evenemang på planområdet, eftersom Inre hamnens framtid som evenemangsområde är oviss och delvis hänger på mängden tågtrafik genom området. I ett bredare perspektiv kan den utveckling av Sandö och Inre hamnen som planen eftersträvar bidra till att Vasas attraktionskraft ökar genom att områdets särskilda värden betonas och stadens maritima image blir starkare.

5.6 Störande faktorer i miljön

Byggandet av den högklassiga cykelvägen, Inre hamnens bro eller andra utvecklingsprojekt längs stranden kan under byggtiden orsaka trafikändringar och buller. För övrigt förorsakar genomförande av detaljplanen inga betydande störande faktorer för miljön.

5.7 Planbeteckningar och -bestämmelser

Detaljplanens beteckningar och bestämmelser finns i en bilaga till beskrivningen.

5.8 Namn

På planområdet finns sedan tidigare följande gatu- och parknamn: Strandgatan, Biblioteksgatan, Sandögatan, Hovrättsparken samt Hamnparken som finns på båda sidorna av Biblioteksgatan. Parkområdet på Sandö har inget specifikt namn, utan Sandö gäller som namn för hela ön.

Bron från Blå vägen till Sandö får genom detaljplaneändringen namnet Sandö bro, Hietasaarensilta. Sandö bro gäller som namn för hela gatuområdet mellan Blå vägen och restaurangbyggnaden vid Sandö badstrand.

Den planerade cykel- och gångbron från Inre hamnen till Sandö omnämns i planarbetet som Inre hamnens bro, men saknar officiellt namn. En namntävling är ett alternativ för att slå fast ett lämpligt namn för den planerade bron.

Cykel- och gångstråket längs Vasklotbanken förslås i planen få namnet Vasklotstråket, Vaskiluodonraitti. Samma namn förslås för den del av cykelstråket som går genom Vasklotskogen i den pågående detaljplaneändringen för Månviksgatan (ak1103).

Parkområdet på väster sida om Hovrättsbassängen föreslås genom detaljplaneändringen få namnet Bergmansparken, Bergmaninpuisto. Området har tidigare inofficiellt omnämnts som ”Bergmanin tupsu”, efter stadsplanearkitekten Gösta Bergman som uppgjorde en detaljplan för området år 1976 (ak485).

6 GENOMFÖRANDET AV DETALJPLANEN

6.1 Planer som illustrerar genomförandet

En plan som illustrerar utvecklingsmöjligheterna för området presenteras i bilaga 3: Illustrationsmaterial.

6.2 Genomförande och tidtabell

Genomförandet av detaljplanen kan inledas när detaljplanen har vunnit laga kraft. Det är möjligt att följa med hur planprocessen framskrider på planläggningens webbplats: www.vasa.fi/ak1123

Den högklassiga gång- och cykelvägen längs stadsstranden är planerad att byggas inom några år. Bron från Inre hamnen till Sandö är ett långsiktigt projekt, som ännu inte har någon tidtabell. Samma gäller bron (Campusbron) och promenadstråket som går från Museistranden till Brändö. Vid Museistranden kräver byggandet och utvecklande at området att stranden först fylls ut. Planen möjliggör även en breddning av nuvarande bro till Sandö. Breddningen av den nuvarande bron och den nya bron från Inre hamnen är delvis alternativ till varandra, men detaljplanen tar inte ställning till vilket projekt som ska genomföras först.